

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

190
Anul 20
februarie 2026

Director fondator: Ion Iancu Vale
Director editor:
prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoa

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

Preludiu la un sărut

Josephine Wall

CUPRINS

Ana Blandiana-Poezii/ ... 3
Augustin Ostace-Specia luptătoare/ ... 4
Ștefan Lucian Mureșan-Discurs didactic/ ... 6
Camelia Radulian-Proiect internațional Eminescu/ ... 7
Vasile Didoacă Dojană-Poezii/ ... 9
Cristian M.Grigore-Aniversare fără sărbătorit/ ... 10
Florina Blidaru-Poezii/ ... 12
Gheorghe Constantin Nistoroiu-Pământul nostru/ ... 13
Al Florin Țene-Procesul și trădarea lui Ion Slavici/ ... 16
Corina Diana Haiduc-Vârstele femeii/ ... 18
Cristina Horotan-Blând iubitor de poezie/ ... 20
George Petrovai-Cronică Ion Mariș/ ... 21
Carmen Cristina Oltean-Cronică de carte/ ... 22
Gheorghe Valerică Cimpoca-Lumină și întuneric/ ... 24
Răzvan Ducan-Trambulind cu Nichita/ ... 25
Ion Pachia Tatomiurescu-Vulcanul liric botezian/ ... 26
Nicolae Grigorie Lacrița-Pocăința lui Alexandru Macedon/ ... 28
Ovidiu Atanasiu-Cronică Georgeta Blendea Zamfir/ ... 29
Elena Oprea-Poezii/ ... 31
Adrian Dinu Rachieru-Cuvânt de însoțire/ ... 32
Radu Mihai Todoran-Nuntă sub salcâmi/ ... 34
Ion Nălbitoru-Interviu cu Anca Cheaito/ ... 37

INFO CLIMATE

Coperta I :
Preludiu la un
sărut
de Josephine Wall

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: *Ion Iancu Vale*

Redactor șef-adjunct: *prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca*

Colegiul redacțional: *Florea Turiac, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea, Daniel Juverdeanu*

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Ana BLANDIANA

Când arbori aveau ochi

Cândva arborii aveau ochi,
Pot să jur,
Știu sigur
Că vedeam când eram arbore,
Îmi amintesc că mă mirau
Ciudatele aripi ale păsărilor
Care-mi treceau pe dinaintea,
Dar dacă păsările bănuiau
Ochii mei,
Asta nu îmi mai aduc aminte.
Caut zadarnic ochii arborilor acum.
Poate nu-i văd
Pentru că arbore nu mai sunt,
Sau poate-au coborât pe rădăcini
În pământ,
Sau poate,
Cine știe,
Mi s-a părut numai mie
Și arborii sunt orbi dintru-nceput...
Dar atunci de ce
Când trec de ei aproape
Simt cum
Mă urmăresc cu privirile,
Într-un fel cunoscut,
De ce, când foșnesc și clipesc
Din miile lor de pleoape,
Îmi vine să strig -
Ce-ați văzut?...

Cântec

Lasă-mi, toamnă, pomii verzi,
Vite, ochii mei ți-i dau.
Ieri spre seară-n vântul galben
Arborii-n genunchi plâneau.

Lasă-mi, toamnă, cerul lîn.
Fulgeră-mi pe frunte mie.
Astă-noapte zarea-n iarbă
Încerca să se sfășie.

Lasă, toamnă-n aer păsări,
Pașii mei alungă-mi-i.
Dimineața bolta scurse
Urlate de ciocârlii.

Lasă-mi, toamnă, iarba, lasă-mi
Fructele și lasă
Urșii neadormiți, berzele neduse,
Ora luminoasă.

Lasă-mi, toamnă, ziua, nu mai
Plânge-n soare fum.
Înserează-mă pe mine,
Mă-nserez oricum.

Numai iubirea

Numai iubirea dintre părinți și copii
E sămânța.
Iubitul meu, ești fiul meu,
De-aici răsare totul.
Ce nu se poate distruge
Alunecă între părinți și copii.
Nu-ți stinge auzul
Cu legile lumii acesteia,
Întreg universul atârna
În firul de sânge care ne leagă pe noi
Ca o taină curată.
Tu aplecă-te doar și, copilărește,
Săruta-mă pe gură, tată.

Acasă

Era un timp când mă simțeam
În trupul meu acasă,
Știam locul fiecărui lucru -
Fereastra în care răsare soarele
Și peretele dinspre nord,
Nu-mi era niciodată urât,
Îmi găseam de dimineața
Până seara de lucru,
Iar dacă plecam undeva
Abia așteptam să mă-ntorc.
Acum de-atâta ordine mi-e silă
Și de știutul pe de rost mi-e somn,
Nu mai țin minte când am fost adusă
În încăperea prea frumoasă pentru mine.
Căutam pe cineva și i-am rămas în loc?
Sau poate-a fost o cursă
În care-s prinsă încă?
Aștept de mult și am uitat pe cine...
Oh, mi-e atât de frig în casa asta!
Dacă-ș pleca acum, ar fi de tot.

Pământ

Acest trup
Pe care-l rănesc
și mângâierile,
Cu umeri din care aripile
Au renunțat să mai crească,
Este singură fâșie de pământ
Unde îmi pot clădi
O împărăție lumească.
Când te voi pierde,
Plăpând univers
Mai trecător decât frunza,
Fraged imperiu de-o oră
Pe care-l conduce norocul,
Toate armatele mele de îngeri
Jucându-se de-a v-ați ascunsa
Îți vor putea ține locul?

SPECIA LUPTĂTOARE

Augustin OSTACE

Fiindcă suntem în acest început de an 2026, într-o multicauzalitate de crize și situații critice, ne vom rezuma doar la o serie de principii și esențe istorice și istoriologice referitoare la Specia Sapiens, numerotate pe puncte și subpuncte, după cum urmează:

1. Universul Fizic, Universul Cosmologic în care trăim, cel de aproximativ 15 miliarde de ani, cel de aproximativ 15 miliarde de ani lumină, cel de aproximativ 15 miliarde de galaxii, este în esența lui un Univers în Criză, un Univers în Luptă, un Univers în Conflict, un Univers Războinic, cu posibila lui Expansiune începând cu Marea Explozie din Big Bang, și posibila lui Conracțiune înspre Marea Implozie din Big Crunch!

TOT CEEA CE SE NAȘTE, PHYSIK SAU BIOPHYSIK, ARE ȘI UN SFÂRȘIT!

2. Universul nostru, atât al Materiei (imensa majoritate), dar și al Antimateriei (imensa minoritate), conține și stele ce se nasc și stele care mor, conține și galaxii ce se nasc și galaxii care mor, conține sisteme solare și planetare ce se nasc și mor, toate fiind supuse legilor nașterii, ale genezei, ale devenirii, ale evoluției și finalmente ale extincției, fiindcă Legile Supraviețuirii atât din Cosmologic cât și din Biologic cât și din Sapienologic, sunt provenite din Lupta pentru Existență (lupta pentru energie, pentru nutriție, pentru teritoriu, pentru replicare, pentru multiplicare!)...

NIMIC NU DUREAZĂ VEȘNIC!

3. Nici Universul Biologic al Planetei Pământ nu este scutit de nașteri, deveniri, evoluții și extincții! Aproximativ 99% din toate Speciile ce au trăit în ultimii aproximativ 5 miliarde de ani pe Planeta Pământ, nu mai sunt în viață, sunt dispare sunt extincte, fenomene de destinialitate înscrise în patrimoniul genetic al fiecărei celule, virus, bacterie, microb.

TEMPORALITATEA ESTE LEGEA FUNDAMENTALĂ A VIETII BIOLOGICE PE PLANETA PĂMÂNT!

4. Nici Universul Sapientic al Speciei noastre planetare, de aproximativ 50.000 de ani, cu geneza între quasi-inexplicabil și miracol, nu face excepție de la legile schimbării, ale trecerii și vremelniciei, fie el individ, sclav sau împărat, cerșetor sau rege, fie el neam, popor sau Imperium!

IMPERIUM ESTE ȘI EL INEXORABIL SUPUS ERODĂRII ȘI SCHIMBĂRII!

5. Imperii s-au născut, Imperii au trecut, Culturi au răsărit, culturi au apus, Civilizații au explodat, Civilizații au implodat, Filozofii și Ideologii au fost generate și Filozofii și Ideologii au fost preschimbate, Religii au luminat și Religii s-au scufundat, Tehnologii au strălucit și Tehnologii s-au învechit, Miracole au apărut și Miracole au dispărut, toate fenomenele enumerate mai sus, implicând Geneze – Evoluții – Selecții, toate în triada lor interdependentă, de Cosmologic – Biologic – Sapienologic!

GENESIS + EVOLUȚIE + SELECȚIE = GENEVOSEL!

6. Această triadă interdialectică de GENEVOSEL este uneori mai amplificată sau accentuată (Synergismul lui GENEVOSEL generând conceptual compus SYNGENEVOSEL), fiind în fundamental o Constantă, o Conservare de Energii, de Temporo-Spatialități, de Informații și Intuiții, generând supraconceptul de SYNCONGENEVOSEL!

COMPLEXITATEA CONCEPTULUI ÎNSOȚEȘTE GÂNDIREA ABSTRACTĂ DIN SAPIENTOLOGIC!

7. Dacă Grupul, Clanul și Tribul Uman este străbătut în primordial de legăturile de sânge, de tradiție, de limbaj comun, de teritoriu comun, atunci Statul rezultat din unirea lor, preia, cel puțin în parte, primordialitatea inter-relațională a grupului, clanului și tribului, generând o inter-relaționare abstractă, prin coduri de legi, prin constituții, prin ideologie și sociologie națională ce poate fi internaționalizată și globalizată, supragenerând Imperiul și Supra-Puterea!

INSTINCTUL DIN TRIADA DE GRUP – CLAN – TRIB, POATE FI ABSTRACTIZAT ȘI RAȚIONALIZAT ÎN TRIADA STAT – IMPERIU – SUPRAPUTERE!

8. Prin mărirea puterii statale la Imperium și Supra-Putere, tehnologiile industrializate și globalizate de după anii 1800, (secolul XIX în calendarul clasic), au avut un rol covârșitor, amplificate, accelerate și axiologizate de întreg Secolul XX, secol al armelor atomice de înfricoșare în masă, secol al tehnologiilor spațiale (Soyuz, Apollo) de gen incredibile, secol al clonării multicelulare (de la clona Dolly the sheep la clona Human the Bip), secol al descifrării Genomului Uman (Human Genome Project), Genom ce poate fi transferabil și computerizabil în PostSapiensul Digitalizat, Robotizat și Inteligentizat, în special prin Inteligența Artificială!

SUPRAPUTEREA GENEREAZĂ SUPRAINTELIGENTUL!

9. Trei mari Supra-Puteri sunt în acest GeoSapienologic de Ianuarie torid 2026 în luptă, în contradicții, în zbateri de supremații terestre și extraterestre (Sistemul Solar a devenit Sistem Solar Sapientic!), numind aici Statele Unite ale Americii (USA, la subpunctul 9A), Rusia Sovietică (Statele Unite ale

Rusiei - UR, la subpunctul 9B) și China Continentală (Statele Unite ale Chinei - USC, la subpunctul 9C)!

SUPRAPUTEREA (IMPERIUM EXTINS), REPREZINTĂ O FORMĂ DE MULTI- STATALITATE CUMULATĂ ISTORIC!

9A. STATELE UNITE ALE AMERICII (SUA), este esențializată prin trei Doctrine fundamentale, ale președinților ei din trei perioade diferite, din Secolele 19 (President Monroe), Secolul 20 (President Wilson) și Secolul 21 (President Trump), și anume:

- 9A1. Doctrina Monroe de acum circa 200 de ani, ce exprima extinderea democrației americane atât diplomatic cât și militar, rezonând puternic în direcția Karibik (Venezuela, Cuba, Columbia), cât și Supra-Insulei din Atlanticul de Nord, de peste 1.600.000 de km pătrați, numită încă Grönland / Greenland!)

- 9A2. Doctrina Wilson de acum circa 100 de ani ce exprima cooperarea internațională pe uscat, pe mare și acum și spațial, după modelul politico-social al Statelor Unite ale Americii (USA), ce dețin prin US Army supremația militară a lumii!

- 9A3. Doctrina Trump din ultimii 10 ani ce exprima Securitatea Națională a Americii prin extinderi teritoriale, axate în jurul conceptelor trumpiene de:

- 9A3.1 AMERICA FIRST - Primatul Americii în lume, fiind profetologic, Pămînt Nou, Cer Nou, Istorie Nouă!

- 9A3.2. SAVE AMERICA - Salvați America, împlinind sensul Providenței istorice din Declarația de Independență a SUA!

- 9A3.3. MAKE AMERICA GREAT AGAIN - Renașterea Măreției Americane într-un context mondial extrem de confuz și extrem de tulbure!

Nu este întâmplător că bugetul anual al lui US Army a crescut de la 1000 de miliarde de Dolari pe an, la 1500 de miliarde de Dolari pe an!

MARILE CONCEPTE ABSTRACTE DE LIBERTATE – DEMOCRAȚIE – DEMNITATE, TRĂIESC FINALMENTE PRIN FORȚA ARMELOR!

9B. STATELE UNITE ALE RUSIEI (SUR) – O neașteptată revenire a Imperiului Sovietic din fosta URSS, recombinate cu Imperiul Țarist din Maica Rusia!

- 9B1. Aici vom include și Donbasul Ruso-Sovietic, prin Războiul nemilos din Ucraina, care pare însă neterminabil prin ambițiile violente ale taberelor implicate, Ucraina, Uniunea Europeană, Statele Unite ale Americii, NATO!

- 9B2. Un fost ofițer KGB din Germania Răsăriteană, Vladimir Putin, devenit Țar – Dictator la legendarul Kremlin, rețineze ambițiile de SupraPutere mondială din Maica Rusia, resovietizând un întreg Subconștient al mândriei SlavoLatine!

- 9B3. Subestimarea Maicei Rusia este una din gravele greșeli a întregii lumi capitaliste din Euro-Atlantic, un Abendland șubrezit, decrepit și nenorocit prin fanteziile și iluziile sale nesfârșite de Salvator al Lumii a Treia din Africa, Asia și America Latină!

RĂZBOIUL ESTE MĂSURA TUTUROR LUCRURILOR ȘI NU PROPRIILE FANTEZII ȘI ILUZII DE MIGRAȚIONISM MONDIAL ÎN EUROATLANTIC!

9C. STATELE UNITE ALE CHINEI (SUC) – A treia SupraPutere mondială, combinând o ideologie de partid unic comunist, venit din legendarul Mao Zedong, cu un sistem dual economic, de Socialism și Capitalism!

- o 9C1. Fostele colonii Engleze și Portugheze din Asia de Sud-Est, Hong Kong și Macao, sunt încorporate Imperiului Galben, care disciplinând imensa sa megademografie (peste 1 miliard cinci sute de milioane de suflete de patriotism pro-chinez), se înscrie în triada SupraPuterilor lumii prezente!

- o 9C2. Disputa Chinei cu Taiwanul (teritoriu chinez, dar cu sistem ideologic de dreapta, susținut de SUA), este una din dramaticele controverse teritoriale ale SupraPuterilor, care ar trebui rezolvate diplomatic și în nici un caz militar!

- o 9C3. Va domina RASA GALBENĂ Pământul, așa cum susține Biblia creștină? Foarte posibil, în contextul extrem de fragmentat al lumii luptătoare și violente de astăzi! A nu se subestima că HOMO PEKINENSIS (circa 500.000 de ani vechime), pare a fi strămoșul direct al lui Sapiens Pekinensis! Prin această Paleo-Antropologie, China ar deține în primordial MAREA DESCHIDERE DE SAPIENS!

SPIRITUL ESTE PRINCIPIUL MĂRITULUI YIN ȘI YANG!

10. Dar unde sunt STATELE UNITE ALE EUROPEI (SUE)?

O ultradecepcionantă Uniune Europeană (UE), distribuită apocaliptic între Bruxelles, Strasbourg, Berlin, Paris, Roma și Madrid, a transformat primatul European al culturilor și civilizațiilor într-un IMENS BAZAR MIGRANTIC, imposibil de raționalizat, imposibil de logicizat și imposibil de plătit prin statele sociale INSOLVENT-FALIMENTARE ale Europei de astăzi!

SIC GLORIA MUNDI, EUROPA!

11. Întru Speranța că Sapiens va rămâne (chiar virtualizat) și în POSTSAPIENSUL de Ființă de TECHNO-ENS, prin care vom transfera Satul Planetar Sapientic într-un Sat al Spațiilor Solare și InterPlanetare!

MĂ DEFINESC CA SAPIENS PRIN CEL CE MĂ DEPĂȘEȘTE CA FIINȚA ENS DIN TECHNO-INTELLIGENS!

12. Mă adresez totuși tuturor Sapienticilor noștri cu îndemnul de FRAȚI ÎNTRU SAPIENS, remitologizați și reteologizați prin Colindul de Sapiens al neobositului Wyshuck, ce într-o sferă și hemisferă planetară, rememorizează subconștientul tradițiilor multimilenare, dintre Graiul Vechilor Cazanii, Sufletul Materiei Plângând și Speranța Stelelor Singurate ale Albelor Depărtări!

DISCURSUL DIDACTIC, SENS ȘI EVALUARE A EXPRESIEI ELEVATE

Ștefan Lucian MUREȘAN

Continuare din numărul trecut

3. Temă descriptivă și adevăr motivațional în discursul didactic

Timpul, în evoluția noastră, poate îndeplini două stări principale: favorabil evoluției noastre și nefavorabil existenței pe care nu ne-am fi dorit-o. Aceste două forme fiinduale ale adevărului existenței noastre au depins și depind, întotdeauna, de nucleul familial. Este celula socială care pune bazele formării noastre primare, a identității noastre ca element sociativ, și imprimă caracterial evoluția noastră în societate. Literatura literară este plină cu astfel de exemple pe care, studiindu-le, le-am putea descrie și clasifica ca trepte în definirea modului de evoluție a omului în societate. Societatea, fiind un model de formare a entității-om, o identitate sumativă de identități la care individul aspiră ideativ, creează prin toate formele ei de existență specificitate, linie de de educație, cultură, spiritualitate în formarea individului. Societatea este aceea care ridică și coboară, intensifică sau doboară aspirațiile individului prin modele pe care le susține la conducerea ei. Individul se educă în școli, în studiul aprofundat al științelor care sunt dorite de el spre a-l specializa în ceea ce dorește să evolueze pe treptele sociale. Oamenii se diferențiază între ei prin cultură, educație, sistemul acesta îl propulsează spre înaltele trepte ale spiritualității și îl face să înțeleagă rolul pe care îl are în societate. Cultura și educația sunt cele două stări în evoluția elevată a individului, poziția elevatului în societate este suma caracterială a unei gândiri pozitive, corecte în ceea ce privește bunul mers al comunității, al lumii. Cunoașterea unor limbi străine îți dă putere de informare corectă a celui care conduce în societate și de punere în practică a unor idei benefice evoluției mersului spre bine al comunităților:

”Cine crede că predarea unei limbi străine nu îți modifică sensul vieții și modul universal de a gândi despre lume se înșală. O limbă străină nu se poate învăța dacă nu o trăiești intens prin cuvintele rostite, întocmai ca și pe propria-ți limbă pe care, cu timpul, începi să o neglijezi, căutând să intensifici o perfecționare a celeilalte limbi care îți ocupă spațiul gândirii cu semne și sunete: „Le seul véritable voyage, [...] ce ne serait pas d’aller vers de nouveaux paysages, mais d’avoir d’autres yeux,”⁴ spunea Marcel Proust. Este o activitate filologică care se desăvârșește prin studiu, prin analogii și sinonimii, prin

impunerea, la un moment dat, a unei traduceri personale a textului din limba străină în limba maternă.” (Mureșanu, 2020:97)

Discursul didactic este o comunicare activă, instrumentală implicată într-un mod direct în susținerea unui proces sistematic de învățare și reținere a unor sisteme de bază în conștientizarea actului comunicării cunoașterii. În comunicarea didactică, acumularea de cunoștințe poate fi în egală măsură centrată pe dobândirea de noi idei în demersul evoluției societății, de deprinderi, motivații, atitudini care pot evolua pozitiv în mersul înainte al societății. Cadrul instituțional al comunicării didactice poate fi unul formal, și îl întâlnim în întregul sistem educațional, dar poate fi și nonformal și informal, în legătură cu formele de educație nonformală și informală. Cu privire la partenerii de comunicare, comunicarea didactică poate apărea nu numai între profesor și cursant, ci și între alți participanți cum ar fi comunicarea între „elev - elev, student - student, manual - elev, curs - student, părinte - copil, instructor - instruiți” etc., dar cu condiția ca „personajul - resursă” să conștientizeze respectul legității actului sistematic de învățare.

Studiul unei limbi străine dă un plus de conștientizare și comunicare liberă, de încredere în mișcarea ideilor în eliberarea concepțiilor greșite despre definirea etniei. Adaptarea la mediu a permis, în evoluția sa naturală omului să supraviețuiască și să se adapteze social întru consolidarea comunităților umane. Adaptarea tehnologică a deschis societăților omenești, indiferent de limba pe care au vorbit-o, noi orizonturi în evoluția lor socială, iar adaptarea mentală a condus lumea spre o conștiință superioară. Studiul aprofundat, inovația, flexibilitatea, creația și recreația se numără printre procesele care țin de adaptarea membrilor unei societăți la schimbările din mediul lor. Acesta a fost mersul umanității prin care a învins vicisitudinile timpurilor involuției și a reușit să își depășească provocările, să evolueze și să se transforme în ceea ce este astăzi în lumea civilizată.

S-a constatat că întregul proces al globalizării a adus diversitate culturală și necesitatea de a ne adapta la noi contexte interculturale. Studiul culturii comparate, învățarea limbilor străine au dus la adaptarea rapidă la un mediu în continuă schimbare. Revoluția tehnologică a transformat lumea și a obligat-o să se adapteze la automatizare, dar și la acceptarea intervenției inteligenței artificiale. Progresul științific a ridicat, totuși, câteva întrebări etice și a căutat o adaptare conștientă a valorilor în mediul practic. S-a constatat și s-a observat conștient că prin adaptare, s-au putut depăși toate provocările cu care lumea s-a confruntat, creând printr-un efort comun un viitor tot mai bun pentru generațiile viitoare. Ca națiune, profund atașată intereselor evoluției tehnico-științifice, ne-am dorit, întotdeauna, să fim agenții propriei noastre evoluții și să ne angajăm într-un proces continuu de adaptare, îmbrățișând schimbarea și inovația printr-un dialog elevat de comunicare.

PROIECTUL INTERNAȚIONAL „EMINESCU LA SYDNEY”

Camelia RADULIAN

Există cărți care nu apar pur și simplu în peisajul editorial, ci se decantează lent, ca un sediment de memorie culturală, diasporică și afectivă. Volumul de față – rezultat al unei inițiative curatoriale plurianuale, coagulate în jurul „Festivalului Eminescu” de la Sydney și al temei-program „The Universal Within the Local” – aparține tocmai acestei categorii de obiecte culturale cu vocație de arhivă vie. El nu ar fi văzut lumina tiparului fără inițiativa, tenacitatea și viziunea editorială a lui Daniel Ioniță și a Angelei Stretch. Nu este doar o carte de poezie, ci și o cartografie a unui dialog transcontinental: între România și Australia, între limba română și limba engleză, între canon și experiment, între memoria unui „poet național” și fracturile unei lumi globalizate, hiperconectate, dar paradoxal - tot mai singulare și solitare.

În centrul acestei configurații poetice și hermeneutice stă, inevitabil, figura lui Mihai Eminescu – reper axial al modernității românești, „clasic” care își depășește epoca pentru a deveni, după formula exegezei, un „contemporan al tuturor timpurilor”. Comparat – pe bună dreptate – cu Shakespeare pentru spațiul anglofon sau cu Camões pentru cel lusitan, Eminescu funcționează aici nu atât ca monument intangibil, cât ca un nucleu de iradiere intertextuală. Propoziția critică fundamentală a volumului este că un asemenea nucleu poate fi reactivat, rescris, recontextualizat în spații geografice și culturale aflate la antipod, fără a-și pierde densitatea simbolică.

Proiectul „Mihai Eminescu: The Universal Within the Local”, desfășurat sub egida Poetry Sydney și a Australian-Romanian Academy for Culture, poate fi descris drept un dispozitiv de mediere interculturală. El pune în contact două spații literare cu genealogii și canoane diferite – cel românesc și cel australian – și le propune acest volum ca „teritoriu comun” de negociere simbolică, având ca pivot opera eminesciană.

Cele trei teme curatoriale principale – „The Universal Within the Local” (2023), „The Loneliness of the Long Distance Poet” (2024) și „The Poetry of Resilience” (2025) – nu sunt simple etichete tematiche, ci axe conceptuale care structurează întreaga lectură a volumului: • „The Universal Within the Local” pornește explicit de la modul în care critica românească – de la G. Călinescu încoace – a perceput complexitatea lui Eminescu: un poet radical localizat (în matricea folclorică, în imaginarul romantic târziu, în istoria și mitologia românească), dar cu o accesibilitate universală, dată de temele mari – iubire, timp, moarte, cunoaștere – și de o muzicalitate translatabilă. Curatorii – Daniel Ionita și Angela Stretch – operează aici cu ceea ce am putea numi un model „centrifug”: de la un text nodal eminescian se proiectează multiple traiectorii poetice contemporane, în română și în engleză, în Australia și în România.

• „The Loneliness of the Long Distance Poet” introduce, pe lângă dialogul intercultural, un strat reflexiv asupra condiției creatorului în epoca hiperconectivității tehnologice. Trimiterea la filmul clasic *The Loneliness of the Long Distance Runner* (ecranizarea din 1962 după proza lui Alan Sillitoe) nu este doar un joc intertextual: ea marchează o paralelă între izolarea și rebeliunea subiectului modern și solitudinea poetului aflat „la distanță lungă” – de casă, de limbă, de publicul său original. În acest context, „Luceafărul” devine un text programatic: figura astrală inaccesibilă, tensiunea dintre înalt și jos, dintre chemarea absolutului și greutatea vieții cotidiene, toate acestea se rearticulează în cheie contemporană de către poezii invitați.

• „The Poetry of Resilience” deplasează accentul pe un registru etico-politic: modul în care poezia poate articula răspunsuri la un climat global perceput drept precar și amenințător – marcat de crize geopolitice, pandemice, climatice. „Gloss”, cu structura ei reflexivă, autoreferențială, cu dialectica lucidității și a tentației retragerii, devine, în această grilă, nu doar un text canonic, ci un fel de manual poetic al rezistenței prin gândire critică și limbaj.

Din perspectivă critică, volumul se prezintă ca un ansamblu polifonic în care se întâlnesc mai multe tipuri de discurs: cel canonic (prin prezența eminesciană și a referințelor la exegeți precum George Călinescu), cel traductologic (prin munca de traducere coordonată de Daniel Ionita, în colaborare cu Profesorul Emerit Daniel Reynaud, dr. Adriana Paul, prof. Eva Foster ș.a.), și cel curatorial organizatoric (asumat de Angela Stretch și de Australian-Romanian Academy for Culture, reprezentată de Daniel Ionita).

De asemenea, lista de nume reunite în volum – de la muzicieni precum Isabel Tzorbatzaki, Ariel Nurhadi, Peter Miller Robinson, Datson Hughes, Dave JD Young, Daniel Reynaud, la artiști vizuali ca Inna Blomma sau Cătălin Anastase, de la actori precum Tug Dumbly, Charles Freyberg, la figuri instituționale precum dr. John Vallance, State Librarian al Bibliotecii din New South Wales, sau Excelența Sa Radu Safta, Ambasadorul României în Australia și Noua Zeelandă – indică un proiect extensiv, care depășește strict literatura și ajunge în zona unei „ecologii culturale” complexe. Poezia, aici, devine punct de convergență pentru multiple practici artistice și pentru instituții care legitimează și susțin schimbul cultural.

Un rol aparte îl joacă, în arhitectura volumului, componenta educativă: implicarea profesorului dr. Adriana Meșter și a elevilor de la Colegiul Național din Baia Mare denotă dorința de a integra generația tânără într-un circuit de lectură și creație care depășește frontierele naționale, făcând din Eminescu nu doar obiect al tradiției, ci partener de dialog pentru voci la început de drum.

Nu în ultimul rând, prezența lui George Roca – ca editor consultant, coordonator al machetării și designului de copertă, dar și ca scriitor și președinte onorific al Australian-Romanian Academy – și referința recurentă la activitatea instituției pe care o reprezintă atestă dimensiunea diasporică a proiectului: este vorba despre o cultură română „în mișcare”, care se reinscrie în peisajul australian nu ca enclavă, ci ca voce dialogală, dispusă să se lase influențată și, în același timp, să ofere ceva propriu.

Din punct de vedere strict poetic, antologia ilustrează un dialog imaginar între Eminescu și poeții care dau corporalitate acestui volum, o pluralitate de strategii discursive: de la imersiunea empatică în imaginarul romantic eminescian până la distanțarea ironică sau la rescrierea postmodernă; de la versuri care reproduc, în engleză, ritmuri și imagini recognoscibile eminesciene, până la texte care folosesc doar un motiv, un vers sau o situație pentru a declanșa o meditație complet autonomă. În termenii teoriei intertextualității, am putea spune că relația cu Eminescu variază, în volum, de la aluzie discretă și palimpsest până la pastişă, transpoziție și comentariu liric.

Astfel, volumul poate fi citit, simultan, ca:

- un dialog polidimensional între Eminescu, asumat ca vector matricial al întregului proiect, și poeți contemporani din spațiul australian și românesc: un schimb între epoci, registre de sensibilitate, optici culturale și instrumente stilistice diferite, care conservă, totuși, un nucleu etiologic comun.

- antologie de poezie bilingvă (română-engleză), utilă atât pentru cititorul român, cât și pentru cel anglofon;

- un document de istorie culturală recentă, care înregistrează reconfigurarea relațiilor româno-australiene prin artă;

- un studiu de caz traductologic, prin modul în care se negociază transferul în engleză al unui autor central al modernității românești;

- și o meditație colectivă asupra rolului poeziei într-o lume marcată de mobilitate, solitudine și criză.

Cartea configurează un adevărat laborator de resemantizare a eminescianului: poemele sale – de la „Oda (în metru antic)” la „Luceafărul”, de la „Glossă / Gloss” la „Sonet IV (Au trecut anii / Gone Are the Years)” sau „De ce nu-mi vii / Why Won't You Come” – nu sunt doar citate, recitate ori traduse, ci transformate în texte-sursă, în springboard-uri imaginative pentru o întreagă constelație de voci. Poemul eminescian devine „text-matcă”: un strat arhetipal din care se desprind, printr-un soi de derivație creatoare, discursuri lirice eterogene, marcate de biografii, temperamente, estetici și idiomuri culturale diferite.

Această dinamică intertextuală și interculturală configurează ceea ce am putea numi o po(i)etică a rezonanței. Fiecare autor invitat – fie că este poet român sau australian, muzician, actor, performer sau artist vizual – răspunde unui „apel” curatorial, unei teme-cadru, dar și unui text eminescian paradigmă. Răspunsul nu este niciodată mimetic, nici ilustrativ; dimpotrivă, el activează o libertate formală și tematică remarcabilă. Din acest punct de vedere, volumul funcționează ca un experiment de transpoziție și de traducere extinsă: traducerea nu este numai lingvistică (română-engleză), ci și existențială (dinspre experiența românească spre experiența australiană și invers).

Traducerea însăși – departe de a fi doar un procedeu tehnic – devine aici un act po(i)etic în sine. Prin intermediul traducerilor, poemul eminescian își extinde câmpul de audiență, dar suferă și o serie de mutații fertile: ritmice, lexicale, imagistice. Volumul își asumă această tensiune între fidelitate și recreare, între echivalență și re-invenție, transformând-o într-un principiu constitutiv. În fond, fiecare traducere este o formă de ospitalitate: primirea unui text străin în intimitatea propriei limbi. În volumul de față, ospitalitatea este reciprocă: limba română își deschide porțile limbii engleze, iar limba engleză, prin vocea poezilor și performerilor australieni, oferă la rândul ei o scenă textului eminescian.

→ Continuare în pag. 11

POEME

Vasile DIDOACĂ DOJANĂ

DE-ACEEA CÂNTĂ ÎNGERI

Din apele tăriei răzbate cânt de pace
A încetat și vântul, iar valul mării tace
A amuțit natura privind mirată cerul
Lumină din înalturi cuprins-a Betleemul!

Își pun pe umeri slava și crinii din câmpie
Căci s-a născut Mesia pe paie-n sărăcie
N-a fost nicicând în lume atâta bucurie
Văzând adusă-ntrânsa divina bogăție

Se strepezise trupul de-atâta aguridă
Era sătul pământul de spini și pâlămidă
Era atâta necurăție pe pietre de altare
Din sângeroase jertfe aduse-n nepăsare

Nu s-a aflat vreunul să ia pe frunte spinii
Să ardă în iubire păcatul omenirii
Din dragoste de lume trimis a fost Mesia
Din cerurile-nalte, plinind proorocia

De-aceea cântă îngeri cu flori de măr în mână
Și fluiere păstorii cu-atâta voce bună
Ne-ai arătat Iisuse că paietele sunt aur
Că numai spinii frunții aduc pe lume lauri!

De aceea cu păstorii și îngerii împreună
Îți înălțăm cântare din datina străbună
Tu ne-ai adus solia de pace și frăție
Și-al păcii imn de slavă
Ți-l înălțăm doar Ție!

PRIN CLIPE

În nopți se-aprind, din Veșnicii
Pe cer, lumini venite din Lumină
Eu sunt drumeț pe căi pustii
Cu sufletul înfășurat în tină

Pe marea vieții îmi port destinul
La porțile cerești întruna bat
Mă împărtășesc doar cu pelinul
Eu l-am ales, nu mi-a fost dat

Părtaș la răul de sub soare
De multă vreme rătăcesc pe drum
Am traista goală la spinare
Și drumul meu e învăluit în fum

Mi-am cheltuit ușor arginții
Și partea mea de avuție
În lacrimi mi-am lăsat părinții
Talanții risipiți m-au dus la sărăcie...

La Betleem atâtea candelă se-aprind

În noaptea sfântă, minunată
Prin clipe, trecător, colind
O rază din Lumina Precurată.

LUMINA LUMII

Era Lumina cea adevărată
Venită-n lume ca să lumineze
Era un Soare-n întuneric
Dar ei nu au știut să îl păstreze

Lumina-se peștera cu raza-I
Dar ei cu ochii n-au văzut-o
Deși-i chema cu glasul tare
Ei nu au auzit-o

Într-un târziu a vrut ca să adune
Recolta razelor din lume
Dar n-a fost chip, căci ele se pierduse
În lanuri de neghine

Nu a putut culege multe spice
Din câte boabe semănase
Și-atunci S-a ridicat în slăvile
Ce parcă s-au făcut mai luminoase!

Am întrebat LUMINA de ce ne-a părăsit
Și ziua, ca răspuns
Ea mi-a trimis o rază
Dar asta nu m-a mulțumit

Și-am întrebat-o noaptea iară
Dar a tăcut...
Abia atunci am înțeles
Din ochii stelelor ceva
Nu poți avea Lumina Sfântă
Când negură e-n viața ta.

FOC DIN FOC

Focul din Foc se-aprinde
Chiar dacă-ncerci pe gheață,
Când flama te cuprinde
Iubirea-ți dă povață

Ea n-are văi și munți
Că nivelează totul,
Nici încruntări pe frunți
Nu știe ce-i potopul

Ea vede ce-i frumos
Urâtul nu există,
Din mic face colos
În inimă persistă

De ea facem vorbire
Iubirea fără seamă,
Când dai nu e golire
Primești mai mult la Vamă.

ANIVERSARE FĂRĂ SĂRBĂTORIT

Cristian M. Grigore

Duminică, sfârșit de ianuarie 1989.

Ziua a început cât se poate de prost. Mai ales pentru mine. După o petrecere la care am participat activ cu o seară înainte, biletul găsit în ușa la ora 1 noaptea mi-a răpit încă o duminică. L-am deschis ușor ca la loz în plic ca să prelungesc deznodământul. Era formularul tip telegramă cu propoziții scurte. Neavând instalat telefon, eram obișnuit cu acest mod de anunțare. Mesajul, mai mult decât clar...Vă prezentați mâine la unitate în parcare pentru autobuze la ora 7:30; ținuta de serviciu cu cămașă albă. Semnat indescifrabil... Asta e, îmi spun și mă uit involuntar la ceas. Dar mai întâi, trebuia să-mi revin după coniacul și cafelele băute cu câteva ore înainte, printre fum de țigări americane și gesturi aiuristice de dans, gândind că, iar trebuie să fie vreo zi festivă a unui stat prieten sau chiar o înmormântare a unui cadru de conducere, cum mai participasem benevol obligatoriu de atâtea ori ca să îngroș și eu acolo rândurile și cum se nimereau ele, mai ales duminică, exact ca acum. Bombă ca de obicei în surdină, dar mă dezmeticesc brusc, ...aoleu, o fi pentru ziua de naștere a lui nea Nicu, asta e și mă arunc grăbit în pat, poate, poate fur și eu câteva ore de dormit dar cafelele băute m-au chinuit iar ceasul deșteptător Slava nu a învins somnul greu al dimineții. Așa că ora 8:30 m-a prins cu dușul în cap pentru urgentarea trezirii. Echiparea la foc automat și mersul în pas aproape alergător tot nu m-au ajutat. Subofiterul de la Punct Control DT 2- aleea lungă, mi-a spus că autobuzele plecaseră de o oră la sala Polivalentă. M-am gândit la alte variante rapide de drum, dar cu ce, din cartierul Drumul Taberei până la Orașelul Copiilor unde, în parc era Polivalenta? Cu transportul în comun dura chiar două ore, mașina o aveam în service iar până la stația de taxiuri de la Favorit mai aveam de mers vreo 15 minute, nu puteam alerga

chiar așa în uniformă, mantaua era și ea grea. Și dacă nu găseam taxi, ce făceam? cum stăteam și nu găseam soluții, apare din senin în parcare, dinspre minister un căpitan inginer, coleg și prieten cu mine, cu care fusesem și în câteva misiuni. Tocmai ieșise din serviciu de zi pe unitate de la cabinetul generalului Stănculescu. Răsuflu ușurat iar cămașa lui albă m-a făcut să-i zic malițios: ...nu ți-a primit nea Nicu urările, decât în cămașă albă? ...precizez că în acel serviciu de zi pe unitate erai echipat în ținuta obișnuită și cămașă kaki, dar mai era ceva, era și un telefon operativ direct la Cabinetul 1, la șeful statului (eu când eram de serviciu mă rugam la Dumnezeu să nu sune și nu a sunat)... Nu băi, răspunde repede, dar cum ăștia știau că socrul meu lucrează acolo mi-au spus să merg și eu, d-aia am cămașă albă ca tine. Așa era, socrul lui pe nume Breazu era directorul sălii Polivalente. Olcitul colegului, cu 5 B trei cifre, trăiască tata socru, ne-a dus destul de repede dar tot am întârziat. Era 10:20. Ușile de la sala sporturilor erau închise iar băieții în paltoane cam de aceeași culoare, cu stații de emisie recepție bâzâind, ne fixau întrebător prin nelipsiții ochi albaștri, ridicând din umeri și arătându-ne ceasul. Atunci am realizat că eram toți la fel, chiar semănam unii cu alții, erau și ei tot în uniformă, dar a lor era din magazinele patriei. Eu deja transpirat și resemnat îmi făceam deja calculul că peste trei luni prima de 1 Mai o să mă ocolească așa cum ocolea bietul soldat fără bilet de voie patrula garnizoanei.

Colegul meu se duce la unul de la Secu care părea mai șef, și-i spune că vrem să mergem la directorul Breazu, care era tatăl soției lui. Puțin intrigat, de parcă noi nu aveam voie să avem neamuri și relații, acela ne conduce după o clipă de gândire la etaj, la biroul directorului. Ei doi în față, eu după ei, gândindu-mă acum că dacă apuc să intru în sală, nu ar mai fi ăsta un motiv să pierd prima de 1 Mai.

Securistul intră singur ca să ne anunțe. După puțin timp iese împreună cu un tip sobru cu ochelari groși de vedere, apoi dispare în treaba lui. Respectivul se uită lung la mine, mai lung și la colegul meu, adică la ginerele său, prezentându-se scurt, Breazu și-mi întinde un vârful de mână. Îngaim și eulocotenent major.....tralala,...oricum gradul îl văzuse, era neinteresant iar numele meu la fel de neimportant. ...Vă rog, urmați-mă, zice cu juma de glas de șef ... și ne introduce discret în sală, într-un sector aglomerat cu activiștii de partid de la municipiu. Spectacolul omagial închinat aniversării conducătorului statului era în plină desfășurare,

muzică ușoară, populară, dansuri, luări de cuvânt, recitări, se știe. Mă uit în prezidiu, prezenți toți membrii Comitetului Politic Executiv și parcă aproape în aceeași formulă vor fi exact peste un an, în ianuarie 1990, dar nu mai erau la tribună ci în boxa acuzaților de unde au fost încarcerati cu ani grei de temniță. Ce înseamnă schimbarea vremurilor, rotirea cadrelor și data nașterii.

Dar, surpriză pentru mine, sărbătoritul, nea Nicu cum îl alinta poporul până pe la începutul anilor 80 nu era prezent, la fel și soția, tovarășa prim vice-prim ministru, academician doctor inginer.

Fiind cald afară, înăuntru era plăcut și mă mai gândeam printre melodii și poezii recitate cu patos, la somnul dulce pe care aveam să-l continui mai târziu. Dar ce mai conta că era ziua mea liberă de duminică dacă lumea era fericită, cânta, spunea versuri, aplauda și îmi zic:

...vezi mă, de-aia Șefu' mare nu e aici, a descoperit că nemulțumirea populară, frigul din locuințe, lipsurile alimentare și de bunuri de larg consum erau cosmetizate în rapoartele-informări care i se prezentau în așa fel încât "să nu fie afectat confortul psihic al comandantului suprem". Sintagmă pentru descurajare, folosită de camarila obedientă și

aprobata de Tovarășa. E clar, i-a aflat pe cei care l-au dezinformat și ia măsuri contra lor pentru că l-ar fi trădat mai apoi, cum de fapt, ulterior, la procesele lor, aceia chiar așa au afirmat. Bucuros, aplaud în picioare strigând ... unde e? dar un cot în ficat mă îndoia și mă trezește ca să-mi aud colegul care-mi acoperă vocea mea cu ...unde e?, cu vocea lui cu ...p.c.r , continuând șoptit, bă tâmpitule, aici ți-ai găsit să ațipești și să bați câmpii?

În final acțiunea festivă s-a terminat cu bine pentru toată lumea. M-am despărțit de coleg care a rămas cu socrul lui, directorul. Am ajuns acasă pe la ora 15 ca să mai salvez restul din duminică dormind.

Nu au mai trecut prea multe duminici până în Decembrie 89.

Cortina a căzut. S-a văzut că împăratul era gol. Abandonat, arestat, condamnat și executat.

Și apropo de recompensa de 1 Mai, primă cum i se spunea... nu mai țin minte dacă am primit-o sau nu, dar cu certitudine am fost văzut și bifat ca prezent la aniversarea fără sărbătorit de la sala Polivalentă.

→ Continuare din pag. 8

În plan strict poetic, cititorul va întâlni o diversitate stilistică impresionantă: de la discursuri lirice confesive la experimente intertextuale, de la ton elegiac la sarcasm discret, de la imaginar romantic târziu (în descendență directă din Eminescu) la sensibilități marcate de postmodernism, de experiența migrației, de precaritatea contemporană. Această heterogenitate este chiar semnul vitalității: canonul nu e idolatrizat, ci provocat printr-o suită de răspunsuri creative, uneori convergente, alteori disonante.

Important este că, dincolo de stiluri, generații, idiomuri și medii artistice, se conturează aici o comunitate de sensibilitate. Antologia nu propune un „model unic” de a-l citi sau continua pe Eminescu, ci o pluralitate de „moduri de a fi” în proximitatea lui: relectură critică, reverență, dialog, polemică tacită, asumare sau deviere ludică. În toate aceste ipostaze, Eminescu rămâne un interlocutor viu, nu o iconă muzeificată.

În fine, volumul de față poate fi citit în mai multe chei: ca document al unui program cultural ambicios născut în timpul și după traumele unei pandemii globale; ca antologie de poezie bilingvă ce explorează intens problematica traducerii și a circulației textelor; ca omagiu adus unui poet național și celor care i-au susținut prezența în spațiul public

australian; dar și ca meditație, discret filosofică, asupra rezilienței umane și artistice într-o epocă a crizelor.

Îi invit, aşadar, pe cititori să abordeze aceste pagini nu ca pe un simplu volum de versuri, ci ca pe un palimpsest: sub fiecare poem se ghicește un alt poem, sub fiecare voce – o altă voce, sub fiecare context – o altă istorie. Între România și Australia, între trecut și prezent, între Eminescu și poeții care îi răspund de la mii de kilometri distanță, se deschide aici un spațiu de convergență subtilă, în care „universalul” nu anulează „localul”, ci îl potențează, iar „localul”, la rândul său, devine o cale de acces spre ceea ce, dincolo de toate frontierele, ne este comun.

Aceasta este, în fond, miza profundă a acestei cărți: să demonstreze că poezia rămâne una dintre puținele forme de discurs capabile să articuleze simultan intimitatea și cosmosul, identitatea și alteritatea, singurătatea și comunitatea. Și că, în ciuda tuturor distanțelor, un vers rostit la Sydney, pe urmele unui poet născut în Botoșani, poate vibra în mod legitim în conștiința unui cititor de oriunde – atâta vreme cât îl întâmpinăm cu acea disponibilitate interioară pe care, într-un limbaj încă etrem de necesar, o numim pur și simplu: emoție pură.

POEME

Florina BLIDARIU

A fost noapte...

Cerul în întunericul lui părea alb
de lumina stelelor.
Vântul, oftând, își făcea dansul
Printre crengile teilor uscați și
ale salciei plânse,
Ce și-au întins rădăcinile eterne,
pe furiș, în liniște,
Peste gurile celor ce nu vor să vadă.
Nu se mai aude glas, suspin, oftat;
Numai aerul curge în direcția ochilor:
E rece, clipești... trece o clipă.
Deschizi ochii larg... Acum vezi acea
noapte,
Mușchii ți se zbat și în lupta lor
Măinile îți apasă pieptul urcând
cadențat spre obraz.
Degetele fredonează un poem idilic
Pe pleoapele obosite
Și genele-s fascinate de umorul antic
De pe vremea lui Vergiliu.
Timpul se scurge letal.
Te păcălește și din nou revine la
normal,
Joacă-te cu el!
Fă-l doar un calambur;
Tu, om minunat!

Negare

De-ar fi să colind pământul
La tine m-aș întoarce.
Ți-aș aduce trandafiri albi
și un semn de carte,
L-aș pune între petale,
Aș număra zilele
Și tot la tine m-aș întoarce..
Să-ți fac pat și cunună,
Să-ți pun perna de flori la cap,
Să miroși a busuioc
Și măcar o clipă să mă gândesc:
Tu n-ai murit deloc!

Autoportret

Poate sunt un vis al oricui și
poate al nimănui
Poate sunt o peluză peste care crește
iarba
Poate sunt o fotografie pe peretele
cuiva
Sau poate sunt un vers dintr-o
melodie
necompusă
În final sunt doar un gând care
zboară peste tot și niciunde –
Și niciunde..

O fereastră

Privește, cerul s-a deschis...
oprește timpul,
Spune-le păsărilor să tacă,
Ascultă! Vine un porumbel,
Se așază pe crucea de lemn,
are ochii ei...
O lacrimă i-a căzut și pământul
s-a veselit.
Am închis ochii o clipă, s-a dus.
S-a închis cerul, dar în secret
a mai lăsat o fereastră deschisă
către inimile noastre
pe care le udă zi de zi.
Trebuie doar să simți...

Orașul cu salcâmi

În orașul cu salcâmi, ploaia
se prelinge strașnic
pe scheletul vegetației.
Un om stă și privește.
Nu înțelege nimic.
A plecat și pământul
i-a păstrat urmele.
Măcar amprentele pantofilor
să rămână în lut,

Măcar ele să privească și
să nu uite orașul,
salcâmi și ploaia.

Din ceruri

Trimise pe pamant
În lacrima fulgilor
Acoperiți de urmele cuiva
Sau în sărutul meu
Ce-l prefac într-o stea căzătoare
Oprită în ticăitul inimii tale

Și ascult la îngerii
Cum din harpă iar și iar cântă
Și zâmbești în somn

Eu te fur pe o geană
Și zbor.
Zbor...

De la începutul lumii

Dumnezeu ne-a ținut
În aceeași palmă
Ca pe două stele
Ce aprindeau obrăjii
Însetați de lumina
Ochilor negri
De toamna pistruiilor
Ce se pictau pe față
De tropăitul calului din vis
Ori de ecoul glasului
pe crăpătura buzei
Ce stă rezemat dinadins?

PĂMÂNTUL - PÂINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

- partea I -

Gheorghe Constantin NISTOROIU

„Fii binecuvântat, pământ iubit!” -
(Opritsa Dragulina-Popa)

„La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul./ Și Pământul era netocmit și gol./ Întineric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor./ Și a zis Dumnezeu: „Să fie LUMINĂ!” Și a fost lumină.../ Și a zis Dumnezeu: „Să se adune apele cele de sub cer la un loc și să se arate uscatul!” Și așa a fost. Și s-au adunat apele cele de sub cer la locurile lor și s-a arătat uscatul. Uscatul l-a numit Dumnezeu PĂMÂNT, iar adunarea apelor a numit-o MĂRI... Apoi a zis Dumnezeu: „Să dea pământul din sine verdeață: IARBĂ, cu sămânță într-însa, după felul și asemănarea ei, și pomi roditori, care să dea rod cu sămânță în sine, după fel, pe pământ!” Și a fost așa. (Biblia, Ed. I.B.M.O, București-2008, Facere, cap.1)

Bunul Dumnezeu – PĂRINTELE ceresc al tuturor, întru săvârșirea Capodoperei Sale – CREAȚIA divină, în deplina comuniune a FAMILIEI Sfinte, a gândit, a plănuțit și a întocmit cu Artă și Iubire, toate Elementele necesare Creației, de folos ca scop și sens Omului religios întru desăvârșirea sa!

Totul și toate au fost făcute prin CUVÂNT, întru CUVÂNT și dintru CUVÂNT, iar pentru alcătuirea Omului a fost nevoie de dragostea divină și de Voința Familiei Sfinte TREIMI.

Toate Elementele sacre au fost rânduite într-o cronologie perfectă și o armonie desăvârșită: lumina, timpul, cerul, pământul, marea, iarba cu semințele ei, pomii roditori, luminătorii cerului pentru zi și noapte ce deosebesc zilele, anotimpurile, anii, vietățile apelor, păsările, vietățile pământului, și peste toate a fost zămislit prin Cuvânt și Iubire Regele creației – Omul religios, în care se recapitulează fidel, fizic,

psihic, spiritual toate entitățile-componente ale Creației sacre:

„Să facem OM după chipul și asemănarea NOASTRĂ,/ ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele/, toate vietățile ce se târăsc pe pământ și tot pământul!”/ Și a făcut pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut;/ a făcut BĂRBAT și FEMEIE!/ Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând:/ „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți... Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe OM și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut Omul ființă vie.” (Biblia, Ed. I.B.M.O, București-2008, Facerea 1,26-28; 2,7)

Tatăl ceresc – Părintele IUBIRII desăvârșite, mai precis LOGOSUL – Fiul lui Dumnezeu, Cel ce ESTE, CALEA – ADEVĂRUL – VIAȚA, a creat întru armonia serafico-liturgică a cântării și încântării Duhului Sfânt, CERUL ca sens pentru pământ/pământeni și PĂMÂNTUL întru scopul lui ceresc!

Omul creat deplin întru ființa și persoana sa religioasă după modelul divin, prin dubla sa entitate cu suflet nemuritor și trup viu întrupează în sine o lamură de cer și-o dâră de pământ!

Poate că, pentru celelalte seminții ale lumii, pământul este pâinea lor cea de toate zilele, dar pentru Neamul nostru primordial pelasgo-traco-scito-geto-dac, PĂMÂNTUL e în primul rând PÂINEA NOASTRĂ CEA SPRE FIINȚĂ, și numai după aceea pâinea noastră cea de toate zilele!

„Neamurile patriarhale, mărturisea marele filosof ortodox Vasile Băncilă, legate de pământ, stabilesc cu timpul, față de acesta un fel de circuit. Oamenii se cosmizează, iar pământul pare că se psihologizează, ajungând să formeze împreună oarecum ca o ființă unică și mare, cu nenumărate corespondențe reciproce.” (Vasile Băncilă, Opere, vol. X, Ed. Istros-Brăila, 2015)

Pământul și Cerul DACIEI Mari au cântat GLIA străbună întocmind făptuirile poporului credincios și dârz care, de milenii a muncit, a trudit, a creat, s-a înfrățit cu cel de jos și cu cel de sus, ocrotindu-le și apărându-le prin focul vetrei calde, sacre, primitoare, bogate și frumoase!

Totodată VATRA străbună a pământului arhimilenar pelasgo-geto-dacic a fost binecuvântat de PĂRINTELE ceresc – Atotcreatorul Cosmosului, cu perioada matriarhatului, a marilor profeti, a sibylelor,

a „Belanginelor”, a demnității CAVALERULUI trac, și a zamolxianismului precreștin!

„Pământul țării noastre, mărturisea prin scris marele monah cărturar și scriitor bisericesc Arhimandritul Ioanichie Bălan – Părintele „Patericului românesc”, a fost stropit cu sângele atâtor sfinți martiri și eroi naționali, atâtor cuvioși părinți din mănăstiri și sihăstrie.” (Mi-e Dor de Cer – Viața Părintelui Ioanichie Bălan – Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2010)

Moșii și Strămoșii noștri - Pantheonul de aur al Neamului nemuritor geto-dac – marele Tezaur al Bisericii lui HRISTOS în duhul și cumințenia pământul străbun, au dăinuit sub aura înțelepților sacerdoți și ramura filocalică de mame, dascăli, artiști, monahi, monarhi, profeți, poeți, filosofi!

În veacul al XVIII-lea, poetul german Adelbert von Chamisso, a scris balada Das Schloss Boncourt – Castelul Boncourt, în care descrie lăcașul unde s-a născut. Castelul Boncourt era leagănul ancestral al familiei aristocrate, până la apariția nimicitoarei și ucigașe Revoluție Franceză – bastardul Masoneriei sioniste, groparul monarhiei franceze și-al monarhiei în general. Castelul a fost distrus cu o ură feroce, bestială demnă de revoluționarii fanatici. Peste pământul devastat, iudele au trecut cu plugul, încercând să șteargă orice scânteie de amintire.

Mai târziu, către azurul vieții, poetul Chamisso s-a reîntors la Boncourt. Privind îndurerat pământul pustiit, locul sacru unde odinioară se înălțase castelul străbunilor săi și unde el își trăise Dumbrava copilăriei minunate și visurile tinereții, șoptește cu un duh doldora de lacrimi: „Sei fruchtbar, du teurer Boden.../ Und segn-ihn zwiefach, wer immer/ Den Pflug nun uber dich fuhr.” – O! Fii fericit pe vecie/ Pământule scump, roditor,/ Ferice de-acel care trece/ Cu plugul pe sfântu-ți ogor.” (trad. Mircea Rădulescu, Semănătorul, nr. 5, 27 ianuarie 1908)

Să fi fost oare împăcarea poetului Chamisso cu soarta, iertare, binecuvântare? Cine mai știe?

PĂMÂNTUL a fost drag aproape tuturor oamenilor care l-au locuit o vreme, dar pentru pelasgo-traco-sciții-geto-dacii – străbunii noștrii legendari a fost cu mult mai mult, infinit mai mult, considerându-l Fiu al Cerului, dat în arendă pentru o vreme îndelungată pentru a-i pregăti pe locuitori prin creație, credință, adevăr, frumos, cântare, poezie, jertfă și iubire să urce la cer.

Pământul pentru traco-geto-daco-români este un loc sacru cu amintirile cele mai frumoase și cele mai

de preț, leagănul copilăriei, visurile adolescenței, vatra Familiei, Acasă – biserica cea mică, particulară, unde se săvârșește permanent cultul liturghiei cerești și armonia cosmică.

„Pământul străbunilor mei, casa mea dragă, ne mărturisea Opritsa Dragalina-Popa, fiica comandorului Virgil Alexandru Dragalina, și nepoata marelui erou-martir Ioan Dragalina, nu se aseamănă nici pe departe cu mândrul castel Boncourt. Dar icoana pe care o port în suflet are aceeași încărcătură emoțională pe care a trăit-o și poetul. Căci acolo a fost cuibul înaintașilor mei, acolo mi-a fost leagănul copilăriei și tinereții. Într-o zi tomnatică a anului 2021, m-am întors „acasă” după o absență de 21 de ani. Casa copilăriei din Strada Lahovary, nr.19, a fost construită pe la anul 1867 de străbunicul Matache Theodorescu, și a fost prima casă cu closet și apă curentă din București.

De la fereastra hotelului Mercure, am privit îndelung pământul și casa veche și, asemeni poetului, am șoptit și eu: Fii binecuvântat, pământ iubit! Și binecuvântați fiți și voi, cei care, absolviți de povara amintirilor, împingeți plugul viitorului în rana mea adâncă, pe veci deschisă!...” (Opritsa Dragalina-Popa, Trecutul meu abia începe – Amintirile nepoatei unui General Erou, Ed. Humanitas, București-2024, p. 145)

Gheorghe (Badea) Cârțan, țăranul cult din Cârțișoara Sibiului sau „țaranul imperial” cum i-ar spune filosoful iubirii Petre Țuțea, a fost un mare Român și un dârz Erou. A vrut să se înroleze voluntar în Războiul de Independență, dar vârsta fragedă l-a împiedicat. Apoi și-a vândut cele peste 300 de oi ca să ajute soldații pe front. Neputând lupta împotriva turcilor, a luptat contra grofilor maghiari, trecând clandestin de zeci de ori în Țara Românească cu zeci de mii de cărți – pâine de suflet pentru frații valahi. A fost prins deseori de grănicerii huni, bătut și întemnițat.

A plecat pe jos la Roma, călcând apăsător pe pământul drag al Patriei sfinte în spate cu o raniță în care a pus Biblia, un Dicționar de limba latină și câteva merinde, ca să salute Columna ce imortalizează eroismul prizonierilor daci. Pe drum a învățat latina cu ușurință, uimindu-l pe papă și atât... Apoi a mers tot pe jos la Sankt Petersburg să ceară ajutor țarului pentru eliberarea fraților de sub hasburgi. Pe cale a învățat bine limba rusă, impresionându-l pe țar care i-a oferit în dar 2 icoane din aur cu chipurile Maicii Domnului și-al

Mântuitorului Hristos. A vrut să meargă și la greci, dar știa de la fanarioți că ei doar primesc și iau, dar nimic nu dau...

Boierii țării în frunte cu premierul Ion Brătianu și regele Carol I, aflând de isprăvile lui Badea Cârțan, l-au invitat la palat să le povestească prin viu grai cum a fost. S-au pozat cu el și chiar „înduioșați” l-au felicitat. La plecare pelerinul nostru de aur le-a cerut să-i plătească un bilet de tren până acasă. Dar boierii hapsâni și monarhul hrăpăreț s-au văietat nevoie mare că n-au, fiind în mare hazna...

Atunci Bădia Cârțan le-a împuns inteligența, întrebându-i ușor de tot:

- Sire și boieri dumneavoastră, spuneți-mi de ce are nevoie un om, mai întâi ca să-și facă un gard?

- De lemn, a răspuns Brătianu. De unelte de lucru: topor, fierăstrău, hârleț, sapă au răspuns alții. Ba și de cuie a adăugat regele...

- Nu dragilor, a răspuns Badea Cârțan, mai întâi omul are nevoie de **PĂMÂNT!**

SATUL românesc e cea mai frumoasă expresie estetică a PĂMÂNTULUI nostru valah, iar sacerdotul din totdeauna al acestui pământ sacru este prin excelență Măria Sa ȚĂRANUL!

Marele cărturar, ilustru scriitor, neobosit ctitor, boier moldav și înalt ierarh, **Calinic Argeșeanu**, ne oferă adevărata Icoană a țaranului român în capitolul „Adevărata Bogăție” din lucrarea „Bucuria Lecturii”, scoțând-o din pitorescul impresiilor călătorilor străini apuseni din secolul al XIX-lea și chiar de supt paleta câtorva artiști occidentali sau a unor pictori români ai vremii: „care, atunci când zugrăvesc o țarancă sau un țaran, nu reușesc să pătrundă până la ființa, până la individualitatea modelului, ci sunt fermecați, robiți chiar, de desenul costumelor și de culorile sale, insistând asupra căciulii bărbatului sau a salbei pe care femeia o poartă la gât... Maniera aceasta de înțelegere și tratare trădează punerea în evidență a acelor elemente pe care școlile plastice din Apusul veacului al XIX-lea le-au numit, „rustice.” (C. Argatu Argeșeanu, Bucuria Lecturii, Cartea Românească, București 1989)

Altfel spus, Apusul, în general ne prezintă țaranul nostru român sub geana molcomă a azurului pe care el crede că l-a surprins cel mai bine, și nu în firescul lui cuprins în fașa unui răsărit de soare, îmbrățișat de pământul care îi este casă, masă, mumă, muză, atelier de creație, osmoză.

„La rândul său, reia povestirea Ierarhul Calinic de

Argeș, clasicismul, imitând de asemenea antichitatea, exclusese satul din planul culturii și al civilizației; exclusese elementele sale predilecte (lemnul, pământul); și păstrase numai piatra... Așa s-a făcut că, datorită opticii de care aminteam, țaranul a fost tratat în primul rând sub aspect de categorie socială și economică, iar cei ce se gândeau să-l „lumineze” ignorau faptul că el avea o cultură proprie și specifică, cu rădăcini mult mai adânci decât rădăcinile culturii occidentale.

E meritul lui Eminescu – merit cu adevărat mare – de a fi văzut altceva decât „folclor” în poezia noastră populară, după cum un merit substanțial a revenit lui Odobescu în privința legăturii indisolubile dintre arta și spiritualitatea românească arhaică și cea bizantină și, în fine, - **meritul lui Hașdeu** de a fi sesizat că rădăcinile noastre etnice sunt mult mai vechi decât sinteza daco-romană...” (ibid., p. 84)

Bravul nostru scriitor, ultrapatriot iubitor de Glie și Cultură, Alexandru Moraru, ne mărturisește categoric că: **„PATRIA ÎNCEPE DE LA CULTURĂ ȘI EA ESTE NEMURITOARE!”**

Pentru Fiii valahi aflați permanent în comuniune cu Dumnezeu, datul lor e: Pământ și Cer!

PĂMÂNT și CER

„Trec, Doamne, anii vieții mele,/ Și nu știu câți mai am la număr;/ Poveri din ce în ce mai grele/ Simțind pământul meu pe umăr.// Dar nu vreau să mă plâng, ci glasul/ Și inima ce-o am, fierbinte,/ Pe drumul vieții, la tot pasul,/ Le-nalț spre slava Ta, Părinte.//...Aici, în lumea pământeană,/ Din care toți și toate pier,/ Venim pentr-un clipit de geană,/ Prin vrerea Ta, pământ și Cer;// Și-n timp ce viața ne robește,/ Sorbindu-ne întru al ei tumult,/ Treptat, în noi pământul crește,/ Iar Cerul scade tot mai mult.// Trec primăveri și veri și toamne,/ Și-n ce-a fost Cer, crescând noroi,/ Se sting luceferii Tăi, Doamne,/ Și-adânc se face noapte-n noi.// Plăceri vânând de-a lung și latul/ **Pământului întotdeauna,**/ Ne facem una cu păcatul,/ Cu noi păcatul fiind tot una.//... **În jurul soarelui, Tu Doamne,/ Mereu rotești în hău pământul,/ Să aibe primăveri și toamne/ Și veri și ierni, schimbând veșmântul...**” (Vasile Militaru, Șoaptele Îngerilor și Poemele Nemuririi, Ed. „Lumină din Lumină”, București – 1995)

Tuturor Dacoromânilor iubitorilor de Pământ și Cer!

Procesul și „trădarea” lui Ioan Slavici. Un destin prins între convingeri, istorie și violența statului

Al. Florin ȚENE

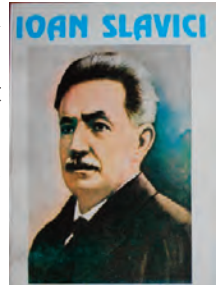
Cazul lui Ioan Slavici reprezintă una dintre cele mai tulburătoare pagini ale istoriei culturale românești din preajma Marii Uniri. Scriitor canonic, autor al unor opere fundamentale pentru proza românească modernă, Slavici a fost, în același timp, una dintre cele mai contestate figuri publice ale epocii sale. Acuzat de trădare și spionaj, umilit public, închis și lipsit de manuscrise, el a trăit drama intelectualului care, fidel propriilor convingeri, a ajuns „de partea cealaltă a istoriei”.

Originea conflictului dintre Slavici și autoritățile române trebuie căutată în poziția sa filogermană și anti-intervenționistă din anii Primului Război Mondial. Ca director al ziarului Ziua, el a militat pentru neutralitatea României și a exprimat opinii extrem de critice la adresa clasei politice românești, a armatei și chiar a „nepregătirii sufletești” a poporului pentru realizarea idealului național.

Aceste poziții, asumate public și fără echivoc, au fost percepute drept antipatriotice, mai ales după intrarea României în război de partea Antantei și, ulterior, după realizarea României Mari. Slavici nu și-a retractat niciodată convingerile, declarând explicit că nu se poate căi pentru faptul că s-a opus alianței cu Rusia și cu statele slave, pe care le considera mai periculoase pentru viitorul românilor decât Germania.

Judecarea lui Ioan Slavici de către Curtea Marțială, la vârsta de peste 70 de ani, are mai degrabă caracterul unei pedepse exemplare decât al unui proces echitabil. Arestarea sa, lipsa unui timp real pentru pregătirea apărării, dosarul amalgamat („Slavici și ceilalți”), insultele comisarului regal și imposibilitatea de a-și susține cauza indică o justiție animată de resentiment politic și revanșă morală.

Umilința publică – simbolizată de episodul scuipatului lui Nicolae Iorga – arată că procesul nu a fost doar juridic, ci și moral și simbolic: un act de excludere a scriitorului din comunitatea națională. Contestarea „românității” sale, pe baza etimologiei numelui, trădează o deriva ideologică gravă, în care identitatea culturală este subordonată conformismului politic.

Închisoarea Văcărești apare, în memoriile lui Slavici, ca un spațiu al dezumanizării totale. Descrierile sale depășesc literatura memorialistică obișnuită și devin un document acuzator la adresa statului român postbelic. Foamea, frigul, păduchii, moartea banalizată, corpurile aruncate laolaltă, lipsa asistenței medicale – toate conturează un infern administrat de autorități care pretindeau că apără siguranța statului.

În acest context, acuzația de „atentat la siguranța statului” apare disproporționată, mai ales în lipsa unor probe concrete de spionaj. Slavici ridică întrebări esențiale: unde sunt întâlnirile conspirative, dovezile materiale, actele de trădare efectivă?

Cea mai gravă acuzație, aceea de spionaj în favoarea Germaniei, rămâne controversată. Notele serviciilor secrete apărute la un secol distanță îl menționează ca spion plătit, însă chiar și acestea se bazează pe statutul său de jurnalist la Gazeta Bucureștilor, publicație aflată sub control german.

Din perspectiva lui Slavici, relațiile sale cu germanii au fost culturale și editoriale, nu conspirative. El a refuzat întâlniri, a criticat deschis ocupația și a apărat instituții-simbol ale culturii române (Teatrul Național). A fost, mai curând, un intelectual conservator, germanofil prin educație și formație, nu un agent în sens strict.

Dispariția manuscrisului romanului Musculiță și a părții a doua din Gramatica limbii române reprezintă o pierdere ireparabilă pentru cultura română și un act de violență simbolică asupra operei. Furtul sau distrugerea manuscriselor de către Siguranță transformă represiunea politică într-o crimă culturală, al cărei prejudiciu depășește destinul individual al scriitorului.

Ioan Slavici nu a fost un erou al consensului național, dar nici un simplu trădător. A fost un intelectual rigid, consecvent până la capăt, incapabil să se adapteze noilor realități politice. Procesul său spune mai multe despre fragilitatea democrației

românești de după război decât despre vinovăția unui scriitor bătrân.

Refuzul de a cere grațiere, în numele nevinovăției sale, rămâne un gest de demnitate tragică. Destinul lui Slavici avertizează asupra pericolului confundării patriotismului cu obediența și asupra tentației statului de a transforma intelectualii incomozi în țapi ispășitori ai istoriei.

Desigur. Mai jos ai o bibliografie selectivă și riguroasă privind procesul, acuzația de trădare și contextul politico-cultural al lui Ioan Slavici, adecvată pentru articol analitic, studiu academic sau revistă culturală, structurată pe categorii.

Bibliografie: Opere ale lui Ioan Slavici (surse primare)

Slavici, Ioan, *Închisorile mele*, București, Editura Alcalay, 1921. - Sursă fundamentală pentru reconstituirea arestărilor, proceselor, detenției la Văcărești și Fortul Domnești, precum și pentru autojustificarea politică a autorului.

Slavici, Ioan, *Amintiri*, București, Editura pentru Literatură, 1967. - Texte memorialistice relevante pentru formarea ideologică și relațiile cu mediul politic și cultural al epocii.

Slavici, Ioan, *Scrieri politice și sociale*, ediție îngrijită de Z. Ornea, București, Editura Minerva, 1970. - Articole esențiale pentru înțelegerea poziției sale față de război, stat și naționalism.

Slavici, Ioan, *Publicistica*, vol. I-II, București, Editura Minerva, 1976-1978. - Documentează activitatea sa jurnalistică și articolele incriminate în proces.

Studii critice și monografii despre Ioan Slavici

Ornea, Zigu, *Junimea și junimismul*, București, Editura Minerva, 1975. - Capitol dedicat lui Slavici, cu accent pe ideologia conservatoare și relația cu statul.

Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Fundația Regală, 1941. - Analiză canonică a operei și a personalității lui Slavici, cu observații asupra controverselor politice.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008. - Reevaluare modernă a operei lui Slavici, cu trimiteri la contextul biografic și ideologic.

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. I, București, Editura Cartea Românească, 1974. -

Perspective critice asupra moștenirii literare și morale a lui Slavici.

Context istoric, politic și juridic

Boia, Lucian, *Primul Război Mondial. Controverse, paradoxuri, reinterpretări*, București, Editura Humanitas, 2014. - Cadru istoric necesar pentru înțelegerea diviziunilor ideologice din România anilor 1914-1918.

Bucur, Bogdan, *„Spioni, agenți și colaboratori în România ocupată (1916-1918)”*, în *Cartea de Aur a Centenarului Marii Uniri*, București, 2018. - Include mențiunea lui Ioan Slavici în documente ale serviciilor secrete românești.

Stanomir, Ioan, *Spiritul critic în România*, București, Editura Curtea Veche, 2015. - Analizează relația dintre intelectual și stat, util pentru interpretarea cazului Slavici.

Livezeanu, Irina, *Cultură și naționalism în România Mare*, București, Editura Humanitas, 1998. - Abordare teoretică asupra climatului cultural și represiv postbelic.

Presă, memorialistică și documente conexe

Iorga, Nicolae, *Memorii*, vol. II, București, Editura Națională, 1939. - Contextualizează atitudinea publică față de „germanofili”.

Arghezi, Tudor, *Pagini din închisoare*, București, Editura pentru Literatură, 1969. - Mărturie paralelă despre detenția intelectualilor acuzați de colaborare.

Tănase, Stelian, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghe I. Brătianu*, București, Editura Humanitas, 1998. - Pentru climatul politic și justițiar al perioadei.

Instrumente de lucru și ediții critice

Dicționarul General al Literaturii Române, vol. VI (S-T), București, Editura Academiei Române, 2007, art. „Slavici, Ioan”.

Enciclopedia exilului literar românesc, coord. Florin Manolescu, București, Editura Compania, 2003. - Utile comparații cu alte destine intelectuale marginalizate.

VÂRSTELE FEMEII

Corina Diana HAIUDUC

Întâmplător sau nu, în aceeași unică zi de joi, trei persoane diferite, aflate în părți diferite de lume, mi s-au destăinuit, cerându-mi sfatul. De fapt, cred că aveau nevoie mai mult de un interlocutor. Pentru că eu le-am ascultat, căutând să înțeleg dacă era vorba de o dilemă sau de decizia finală. Nu contează că acea conversație a avut loc la telefon, prin mesaj scris sau față în față. Cert este că același subiect era aprig dezbătut. Cum eu nu cred în coincidențe, am înțeles mesajul și îl împărtășesc hârtiei și celor aflați în aceleași frământări existențiale.

Ce aveau în comun aceste trei femei? Vârsta! Care? Cea în care te crezi vultur, pe un vârf de munte și plonjezi zburând de fericire că totul ți se cuvine, că ai toate calitățile pentru a-ți îndeplini și cele mai îndrăznețe visuri. Femeile știu că vorbesc de vârsta de 40 de ani. Că nu degeaba Balzac i-a consacrat rânduri întregi. El, bărbat, venit de pe Marte, încercând să le înțeleagă pe ele, venite de pe Venus. „La patruzeci de ani femeia, mai ales cea care a gustat din mărul otrăvit al pasiunii, simte o teamă solemnă; începe să-și dea seama că pentru ea există două morți: moartea inimii și cea a trupului.” Eu nu sunt de acord. Este, din contră, vârsta la care femeia își redescoperă feminitatea, senzualitatea și renaște spiritual. Iar cele care reușesc să vadă „lumina”, nu se mai întorc niciodată în „întuneric”.

Cele trei femei din povestea mea aveau vise asemănătoare, dar le lipseau libertatea, le lipseau aripile. Mai bine spus, cineva le tăia sistematic, minimalizându-le personalitatea. Lipsa intimității și armoniei cuplului din cauza soacrei, gelozia și iubirea obsesivă a partenerului sau lipsa de încredere în femeia capabilă și de altceva creator, în afară de creșterea copiilor, sunt doar câteva din motivele pentru care, „căznicia” lor se clătina.

Dacă unei femei partenerul îi spune mereu: „Nu ești bună de nimic!”, „Nu știu cum te-ai fi descurcat în viață fără mine”, „Numai greșeli...” sau „În afară de cratiță, nu ești în stare de altceva”, „Chiar nu gândești niciodată?”, „Iar ai cheltuit banii pe prostii?” sau când după 30 de ani de căsnicie, el îi spune că „nu e sigur că a făcut alegerea bună în viață” - prin toate aceste proiecții negative, ea ajunge să se creadă o nulitate, incapabilă să ia decizii corecte, depinzând emoțional și financiar de el. Revolta și nevoia de eliberare, de libertate și evadare vine mai devreme sau mai târziu. Sau, în unele cazuri, niciodată.

Dar ce se întâmplă cu adevărat cu femeia la 40 de ani? În general, ea are deja un echilibru și o stabilitate în viața

ei, privind cariera profesională și viața de familie. A muncit mult ca să le obțină. Și-a făcut datoria din toate punctele de vedere. A studiat, s-a perfecționat și e mândră de realizările ei profesionale. Femeie de succes. Iar copiii sunt mari sau nu mai sunt atât de dependenți de ea. Asta depinde dacă între timp nu s-a transformat într-o mamă hiperprotectoare, transferând asupra copiilor frustrările ei emoționale. Dar, peste toate, este o „super women”. Femeie perfectă, amantă seducătoare, bucătăreasă cu mâncarea gustoasă și aburindă pe masă, mamă prezentă activ în viața copiilor și femeie de afaceri. Cum? Pentru simplul fapt că este capabilă, dedicându-și tot timpul pentru alții.

Dar, iată, vine vremea schimbării, a crizei de identitate. Ieșirea din rutina cotidiană și din zona de confort, cere determinare. Nu e ușor. E un drum lung și anevoios, la care multe abandonează. De ce? Pentru că la început doare, pe urmă este prea obositor, iar la sfârșit fructele se culeg cam... târziu. Trece la introspecție : ce-mi place și ce nu-mi place la mine acum? ce-aș putea ameliora? Acum are parcă mai mult timp pentru ea. Sau își face. Pentru că se prioritizează. Își aduce aminte de toate visurile neîmplinite. Se privește în oglindă și se întreabă : „unde s-au dus toți acei ani de tinerețe? ce gândeam și visam la 20 de ani?” Pe lângă faptul că devine conștientă de calitățile ei de frumusețe, de maturitate și de tot ce a realizat până acum, vrea mai mult. Și doar pentru ea și sufletul ei. Este momentul căutării fericirii personale și a echilibrului interior. Parcă tot sistemul de valori se dă peste cap. Vrea să pună accent pe acele lucruri care o fac să se simtă împlinită : fizic, psihic și spiritual. Se bucură că norii îi vorbesc prin desenele cerului, că păsările îi urează o zi frumoasă, că e capabilă să surîdă unei raze de soare sau unui fluture ce i s-a așezat o clipă în palmă. O viață fericită nu depinde de cel de lângă ea și dispoziția lui de azi, de cum e vremea sau de ceea ce o înconjoară, ci de starea ei zen, de echilibrul lacului interior. Își dorește să fie fericită, să aibă vise materializate, să-și facă planuri pe termen scurt ca să se bucure și să trăiască din plin momentul prezent, dar și pe termen lung. Simte că are un potențial uriaș, încă nedescoperit. Caută cu înfrigurare să folosească tot ceea ce zânele bune i-au adus la naștere. Cântă, pictează, ia lecții de dans (ah, cât de mult îi place să danseze, e ca și cum ar zbura pe aripile muzicii ce doar inima ei o înțelege), își așterne fără teamă gândurile noului ei prieten discret, coala de hârtie, începe chiar o mică afacere și, de ce nu, schimbă țara, continentul, peisajul și anturajul. E capabilă să o ia de zero. Fără servicii, fără casă, fără prieteni cu sau fără familie aproape, îngăimând doar câteva cuvinte în limba noii patrii adoptive, învățate demult la școală. O adevărată provocare. Are încredere în puterile ei și își dovedește că este o învingătoare. A învățat că dacă îți pui ceva cu adevărat în cap, reușești. Voința se educă. Știe de asemenea că frumusețea e trecătoare și petrece mai mult timp îngrijindu-se. Pentru că Coco Chanel spunea că „nu există femei urâte, ci doar leneșe.” Apoi, pune preț pe

prieteni, prietenie și comunicare, iar partea materială își pierde din interes. A învățat că „soții au nevoie de neveste, iar femeile au nevoie de prietene”. Încep ieșirile, conversațiile, căutarea unei noi identități. Reia contactele cu foștii colegi de școală sau de servicii, află că, de fapt, nu e așa de greu să lege noi prietenii și, culmea, să găsească subiecte comune de discuție, chiar interesante. Se înconjoară de oameni care o fac să râdă și să se simtă iubită, care-i arată încredere și înțelegere. Ce frumoasă este viața, își spune în sine ea, descoperind-o și redescoperindu-se.

Satisfacția sexuală devine importantă, ca și nevoia de confirmare a senzualității. Nu mai este pasiunea oarbă de la 20 de ani. Totul este mult mai profund. Cu mai multe așteptări. Surprinde satisfăcută cu coada ochiului acele priviri fugare, parcă inocente, ale bărbaților pe lângă care trece cu nonșalanță. Zâmbește și în ea se naște sentimentul de amazoană seducătoare. Este cochetă, își reînnoiește garderoba și se asortează perfect cu noile bijuterii și genți de marcă. Crește încrederea în sine. Încă mai poate să atragă atenția bărbaților, dar... nu și a partenerului de lângă ea. Constată cu surprindere că nici el nu-i mai stârnește interesul de altă dată, că e lipsit de romantism și că au trecut luni bune sau chiar ani de când... De fapt, ea are nevoie de mai multă tandrețe și atenție din partea lui. Și o cere în mod direct sau indirect. Iar dacă nu o primește, vin reproșurile. Și dintr-o parte și din cealaltă. Pentru că partenerul își apără virilitatea. După reproșuri, vin comparațiile cu alții și, inevitabil, căutările. Spre găsirea „sufletului pereche”, un ideal atins doar în visările Cătălinei pentru Luceafărul ei. Și atunci se îndrăgostește. De cine îi apare în cale și care pare a întruni toate calitățile pe care celălalt nu le avea. I se pare că nu a iubit niciodată cu adevărat ca acum. Oare este disperarea tinereții pierdute? În ochi îi apare o flăcăi care o orbește, dar, care, în același timp, o face să radieze. Fericirea i se citește pe față. Și nu poate sau nu vrea să o ascundă. O strigă cu glas tare pentru toți care vor să o asculte și să o înțeleagă. Iar cei care nu sunt de partea ei, devin dușmani. Le întoarce spatele și strânge puternic la piept secretul ei, care îi dă forța să meargă mai departe. Recuperează timpul pierdut. Arde cu strălucirea unei comete. Cât durează? Depinde. Până la urmă, tot hormonii ne conduc viața.

Desigur că există și calea de comunicare și înțelegere. Rar, dar există. În care cei doi parteneri evoluează împreună, se respectă și se sprijină, căutând soluții. Pe care le și găsesc. Încercările întăresc relația lor, care se transformă în prietenia pe viață a doi vâslași în barca vieții până la destinația finală.

Timpul trece, se așterne lin peste frunților celor doi deveniți prieteni pe viață. La 50 de ani, după peste 25 de ani de căsătorie, își cunosc unul altuia plăcerile, sarea și piperul din viață, își oferă mici surprize, își crează momente magice de romantism și se bucură ca niște copii de libertatea timpului petrecut împreună și, în sfârșit, singuri. Deoarece, copiii de ieri – adulții de azi, sunt la

casele lor. Își amintesc și retrăiesc aievea plimbările lungi pe malul mării, poveștile șoptite la ureche în nopțile cu lună plină, drumețiile prin pădurea de brazi. Savurează clipa. Simbioza lor de cuplu într-o singură energie este perfectă. Nici nu trebuie să-și mai vorbească. Gândul e de ajuns. Acționează ca unul singur și se bucură de confortul unei relații calme, ajunsă la maturitate.

Gata, vacanța a luat sfârșit. Casa e invadată acum de mici indieni, care se alergă, se trag de păr, acum plâng, acum râd. Este un haos total. Atenție la prize, la colțuri, la tot ce se poate sparge și trage ușor de pe mese. Ce mănâncă și la ce ore? Alergii? La ce? Ce mă fac dacă...? Din nou, prioritățile se schimbă și apare o nouă identitate. Acea de bunică. Femeia la 60 de ani, redevine în ea instinctul matern, dar în alt sens. Toleranță și iubire la timp plin, nu ca în tinerețe, când alerga între servicii și casă într-un ritm infernal. Poate să se dăruiească total, să împărtășească unui suflet tânăr experiența și înțelepciunea ei de acum. Se simte din nou utilă. Ce frumoasă este viața, își spune din nou. Cum le potrivește ea pe toate, în toate perioadele de vârstă. Acum bunica trăiește prin nepoți, de la primul dinte și primul pas până la primul sărut cu iubita.

Vârstele femeii, o enigmă pentru bărbați, dar și pentru ele însele.

Acest text se dorește un mesaj adresat tuturor femeilor tinere, frumoase și capabile, aflate la pragul psihologic de peste 40 de ani.

Aveți curajul să spuneți NU la tot ce v-a deranjat și încă vă mai împiedică să mergeți înainte, pe calea afirmării personalității și propriei identități. Refuzați statutul de victimă.

Aveți curajul să spuneți DA la nou, la vise încă neîmplinite, la iubire, speranță și credință în voi și capacitățile voastre.

Împărtășiți grijile voastre celor din jur. Partenerului, prietenilor, familiei. Comunicarea este importantă. Pentru că ne ajută în clarificarea ideilor și găsirea soluțiilor. La noi e totdeauna cheia, decât că nu e atât de evidentă atunci când vorbim doar cu noi înșine, care suntem cei mai aprigi critici. Învățați să vă iubiți.

Toate frământările prin care treceți, toate gândurile, îndoielile și insomniile – totul este normal. Apartine timpului vostru. De ce este nevoie de regăsirea identității? De unde vine tot acest vulcan de energie, de avem impresia că putem muta munții din loc? Vine din nevoia de a urca acum pe val și de a reșeza viața, valorile, tot ce ne înconjoară pentru a avea perna moale noaptea și albumul plin de amintiri de neuitat. Pentru mai târziu. Pentru a ne pregăti încă zeci de ani frumoși de maturitate deplină și apoi o bătrânețe liniștită și în pace cu noi înșine. Pentru a nu avea „bătrânețe – haine grele”, plină de frustrări de ceea ce nu am realizat în viață și ne-am fi dorit.

Trăiți din plin a doua Tinerețe cu înțelepciunea de acum!

BLÂND IUBITOR DE POEZIE (CUVÂNT ÎNAINTE)

Cristina HOROTAN

Ce viață tumultuoasă am trăit! Câte furtuni ne-au lovit, câte raze de soare ne-au mângâiat, câți oameni ne-au făcut fericiți și câți alții ne-au lăsat suferinzi. Cu toții am urcat și am coborât, cu toții am iubit și poate, uneori, am disprețuit, în căutarea răspunsului, a adevărului absolut la eterna și apăsătoare întrebare „de ce? de ce eu?”

Și de regulă, această întrebare o adresam cerului, Raiului, acolo unde, unii spun că locuiește unicul și Atotputernicul Dumnezeu. De-a lungul timpului și cu precădere în ultimele decenii am asistat, din nefericire, la scindarea lumii, la răzvrătirea oamenilor – unii împotriva celorlalți, la cele mai moderne metode de anihilare a celui care îi încurcă pe cei mulți și puternici, a celui care se opune unor scenarii creionate cu măiestrie de marii făuritori de masterplanuri brodate de interese meschine și de pseudoprincipii.

Am intrat de multe ori în jocuri oarbe cu credința că acestea fac parte din naturalul vieții și ne-am pus sufletele în mâini nepotrivite, levitând în naivitatea omului bun, așa cum am fost crescuți și educați de părinții și bunicii noștri, ignorând direcția spre care a pornit lumea noastră actuală. Ploaia de săgeți care s-a năpustit în nenumărate rânduri asupra noastră ne-a rănit profund și probabil că niciodată nu ne-am fi așteptat ca lumea să fie atât de periculoasă. Nu ne-am construit scuturi înainte să pășim cu încredere în viață tocmai pentru că am crezut în autenticitatea și în umanitatea celor din jurul nostru. Însă astăzi, fără scut, nu putem rezista asediilor tumultuoase și cedăm. Încetăm să mai fim.

Există însă ceva ce nu ne poate lua nimeni niciodată: ceea ce avem în minte și în suflet. Ceea ce suntem. Și de cele mai multe ori intemperii sângeroase prin care ne este dat să trecem ne întorc cumva către noi înșine, către nucleul ființei noastre, rămasă, decenii la rând în anonim. Poate că nu se mai poartă credința în Dumnezeu, poate că nu se mai poartă autenticitatea, poate că nu se mai poartă mirosul îmbietor al cărților, poate că sensibilitatea, romantismul și poezia sunt desuete și “siropoase” în accepțiunea individului modern însă unii dintre noi rămânem simpli clasici.

DI+AGNOSTICA, această semnătură nudă a sufletului meu, plutește ca un puf de păpădie prin Univers și se ridică deasupra necredinței omului de astăzi; a necredinței în divinitate și în el însuși, în iubirea fără margini, în sacrificiu, în autenticitate, în tot ceea ce cândva definea

atât de simplu și de natural ființa umană. Mi-a trebuit un deceniu pe lângă un sfert de veac, în care sunt însumate bucurii imense și eșecuri cutremurătoare, pentru a mă întoarce la mine. În încercarea acerbă de a ține pasul cu trendurile, de a contribui la schimbarea în bine concretizată în fapt într-o luptă cu morile de vânt, de a intra pe uși care mi-au fost închise în față înainte ca eu să bat în ele, am realizat că am uitat motivul nașterii și al vieții mele: acela de a trăi. Și am început să trăiesc. Pentru mine. Pentru cei iubiți. Pentru cei dragi care mai sunt și pentru cei plecați.

Poeziile mele pictează pe pânza realității cu pensula minții și cu acuarela sufletului credințe, sentimente și emoții, niște extravagante gratuite dăruite de Dumnezeu, aruncate asemeni unor obiecte vechi și uzate, într-un tomberon. Într-un picaj neașteptat, am refuzat să îmbățișez sentimentul fricii și să închid ochii; i-am ținut deschise și am văzut în cădere, sclipind ca niște diamante neprețuite, sticlute mici pline de esențele vieții, pe care eu, în verva cotidianului grăbit, le-am aruncat la gunoi. Și am aterizat în picioare. Primul gest pe care l-am făcut a fost magic. Am îngenunchat în fața lor și i-am mulțumit divinității pentru aceasta nouă șansă. Le-am ridicat de printr e gunoaie, le-am curățat cu dragoste și le-am oferit cea mai frumoasă casă: sufletul meu. Și de acolo, din ele, se scriu poeziile mele.

Poezia este pentru mine un soi de anticorp magic, care luptă neobosit, oricând, cu orice simptom al oricărei boli. Când sufletul mi-a fost plin, l-am descărcat prin poezie iar atunci când mi-a fost gol, l-am hrănit cu ea. Pledoarii nocturne în versuri răsunau în mintea mea ori de câte ori bătăile inimii mele atingeau cele mai înalte note, într-un crescendo dus la extrem de întâmplări dureroase, provocate de creaturi meschine, mari în rang și mici în suflet.

Ce m-aș fi făcut eu, o frunză în vântul furios al lumii, dacă nu ar fi fost...poezia? Poezia și Dumnezeu. Aș fi hoinărit o vreme prin necunoscut până când, sleită de puteri, flămândă și înghețată până în măduva oaselor m-aș fi prăbușit la pământ pentru totdeauna. Aș fi fost regretată o vreme și apoi uitată. Definitiv. Însă măreția cerului mi-a trimis tocmai mie razele sale tămăduitoare iar ele, cu atâta blândețe, luminând în cascade de vis iubirea celor dragi, splendoarea locului în care trăiesc și duetul androgenic creat de mintea și de sufletul meu, mi-au arătat cum să le adun pe toate la un loc și să construiesc eternitatea. Eternitatea mea și a celor dragi mie.

Iar liniștea... liniștea născută din poezie este cea mai frumoasă muzică pe care am ascultat-o vreodată, o sublimă eliberare orchestrată cu măiestrie de confluența rațiunii cu simțirea, veritabil panaceu și magnifică încântare a eu-lui suferind și răzvrătit.

DI+AGNOSTICA trece peste și dincolo de necredință; pentru că eu cred și cred pentru că le-am trăit pe amândouă. Și mai cred că este nobil să trăim cu sufletele la vedere pentru că, negreșit, un suflet neîncorsetat va fi mereu un suflet liber.

Sunt mulți cei care nu cred. Nu cred în ei, nu cred în alții, nu cred în Dumnezeu!

Cu spatele la Centru, cartea neliniștilor civice ale culturologului sighetean Ion Mariș

George PETROVAI

Într-un dialog dostoevskian, deoarece primul personaj se arată foarte mirat că Dumnezeu încă mai rabdă mult păcătoasa seminție umană, celălalt îl lămurește că marea toleranță divină se datorează, printre altele, faptului că încă mai există câțiva dreți pe micuța și urgisita noastră planetă, care se roagă pentru toți pământeni, iar Atotputernicul le ascultă ruga.

La fel de necesară ca rugăciunea sinceră și curată a „profioniștilor” (pustnici, călugări de rând, preoți, pastori), zic eu, poate chiar mai necesară în acest atroce ev/prezent al decreștinării și sodomiei, este inestimabila pildă oferită celor mulți de puținii semeni ce se conduc în viață după admirabilul îndemn al unui sfânt părinte din vechime: „Să muncești ca și cum ai fi nemuritor și să te îngrijești de suflet ca și cum ai muri chiar mâine”...

Exact acest îndemn, așezat la baza tainicei teorii a predestinației, constituie esența explicației dată de Max Weber uriașului activism calvin al popoarelor nordice, germenele capitalismului: Neștiind care dintre ei este destinat mântuirii și care canonului, ei cu toții se străduiau (aproape sigur că nu se mai străduiesc în acest chip și astăzi) să câștige bunăvoința divină prin hărnicie, belșug și acte filantropice!

Instruit, dinamic și cu frică de Dumnezeu, adică așa cum îi poruncește reductabilul ADN familial (seamănă foarte bine la fire cu tatăl și cu fratele său Ștefan, amândoi plecați prea repede la cele veșnice), neobositul culturolog Ion Mariș se prezintă la ora maturității depline (născut pe 16 aprilie 1961) drept unul dintre cele mai vrednice repere (atât în plan moral-spiritual, cât și civic-atitudinal) din comunitatea sigheteană și cea maramureșeană: absolvent al Liceului „Dragoș Vodă” și al Facultății TCM (Tehnologia Construcțiilor de Mașini) din cadrul Institutului Politehnic Cluj-Napoca, unde a publicat (ca elev și student) poezie și proză în diverse reviste, ulterior (anul 2001) el devine membru fondator al Clubului Rotary Sighet, coordonatorul Editurii sighetene Valea Verde și inițiatorul/organizatorul a numeroase evenimente cultural-obștești, publicând totodată mai multe volume de poezie (*Vesperare*, *Ultimul poem*, *Sentimente neasigurate*, *Semne, pe semne*, *Re semnat*) și de proză (*Autostop printre gânduri*, *Salut, Sighet!* etc.),

inclusiv un album despre sculptura sigheteanului Ion Bledea, iar în colaborare o carte de interviuri și biografia profesorului de tenis Eugen Mihaljek.

Cu spatele la Centru este cel mai proaspăt volum (a apărut în 2025 la Editura Valea Verde), cuprinzând 54 de articole, toate – ne informează autorul – publicate în perioada decembrie 2016-mai 2025 pe site-ul salutsighet.

De ce acest titlu? Pentru că atenta lectură a textelor confirmă cu brio afirmația auctorială de pe Coperta a IV-a: „Normalitatea trebuie să plece azi, cred, de la noi, nu mai este cazul să așteptăm modele-fetișuri de la...sus-puși. Proiectul nostru, individual, trebuie să ne determine să ne dorim să ne respectăm, să nu ne lăsăm prinși în capcana fake-urilor și să ne construim fiecare universul, făcând abstracție de micimea «păstorilor» politici”.

Da, toți pământeni de azi trăiesc într-o lume răsturnată (vezi goana lor turbată după bani, putere, faimă și plăceri, tot mai puțini dintre ei fiind dispuși să ia aminte la strivitorul preț plătit de întregul viu pentru mașinism, poluare, măcelărirea pădurilor și războaie, respectiv pentru ipocrizia, nevrednicia și cruzimea „democratică” a cârmuitorilor), iar noi, românii, cu atât mai mult, pentru că pe aceste meleaguri postdecembriste toate sunt cu gaibaracele în sus, astfel încât „Hoțul neprins este om cinstit” și „Cine muncește, n-are timp să facă bani”. Atâta doar că, prin treptata repliere în propriul univers, adică așa cum recomandă chiar M. Eminescu în *Glossă* („Tu așază-te deoparte,/ Regăsindu-te pe tine,/ Când cu zgomote deșarte/ Vreme trece, vreme vine), apare riscul unei atari compromiteri a relațiilor interumane și a dialogului social (oricum instituțiile noastre postdecembriste s-au „specializat” în catastrofalul dialog al surzilor), încât cei în cauză, vrând-nevrând ajung să calce pe urmele bizarului personaj cehovian din *Omul în carapace* (*Schițe și nuvele*, Editura Univers, București, 1971): „Realitatea îl supăra, îl speria, îi provoca o stare de neconțință alarmă, și poate că de aceea și proslăvea mereu trecutul și lucruri care n-au existat niciodată, pentru a-și justifica teama și sila față de prezent”...

Uneori, Ion Mariș întrebuițează cu mult har ironia fină și subtilă, întru ilustrarea stării dezastruoase la multe capitole din Sighetu Marmației, prin extensie din județ și din întreaga țară. De pildă, constatând în articolul *Sighetexit* că „Uniunea Europeană ne-a oferit numai firimituri” și că nu avem „nicio șansă să ne îmbogățim”, el propune „să ieșim cu Sighetul din Uniunea Europeană”, gest după care turismul realmente ar exploda („lumea s-ar îngheși să vadă minunea din Centrul Europei”), iar locuitorii urbei, în primul rând tinerii, n-ar mai dori să plece, ci ar rămâne pentru „a ne consuma local resursele,

→ Continuare în pag. 23

CRONICĂ DE CARTE - FLĂCĂRILE CARE NU SE STING ALE TRANSILVANIEI

Carmen Cristina OLTEAN

O carte recită cu mai multă emoție decât la prima întâlnire. Poate că nu e vorba doar despre relectură, ci despre dorul intens care se instalează după o carte ce te locuiește, despre acea anticipare aproape metafizică a gustului lecturii, un fel de lăcomie a sufletului, care nu vrea să consume textul, ci să se lase din nou cuprins de el. Poate că termenul lacom pare forțat, dar este exact starea trăită la a doua citire a volumului „Transilvania. Lacrimi și cruci”, o stare diferită de fascinația primei întâlniri.

Vara trecută, lectura mi-a adus un sentiment amestecat de intimitate și călătorie; acum, recitirea a declanșat un fenomen interior mult mai adânc, ca și cum nu doar aș fi citit, ci aș fi rețrăit: atingerea filonului de aur, forfota târgului de la Abrud, auzul graiului vechi românesc, acel grai care nu descrie lumea, ci o cheamă la viață. Fiecare cuvânt arhaic, fiecare regionalism a făcut să-mi zvâcnească ființa cu o intensitate rară. Nu ca efect stilistic, ci ca reactivare a unei memorii adânci, de neam, de limbă, de apartenență. Cum poate un autor să înșiruie istorie, personaje vii, locuri, păduri, biserici, mine, târguri și să pună graiul românesc vechi, dulce și sacru într-o asemenea intensitate expresivă, fără să aibă o iubire structurală pentru cuvintele axiale ale limbii? Da, putem spune cuvinte axiale: acele cuvinte care nu sunt decorative, ci susțin lumea, ca niște stâlpi nevăzuți. Forța acestor povestiri nu stă doar în narațiune, ci în imagistica vie, în setea de frumos care mă consumă, dar nu se epuizează, într-o visterie mai prețioasă decât orice bogăție materială; o bogăție metafizică, antropologică, lingvistică.

Cartea începe cu „Despicata”, iar această alegere nu este întâmplătoare. Prima poveste are aer de basm, dar miez de realitate inițiativă. Mihi Gritti nu este doar un personaj, ci un om ales de vis, responsabil nu de aur, ci de menirea lui. Visul care îl urmărește nu e o poftă, ci o chemare; nu îl îndeamnă

la îmbogățire, ci la rânduială. Aurul, în această poveste, nu este pradă, ci probă. Filonul nu strălucește ca promisiune a câștigului, ci ca rană luminoasă a muntelui, iar omul este pus în fața unei alegeri morale. Aici se vede una dintre marile reușite ale lui Radu Matei Todoran: respectul față de filon, față de munte, față de dar. Aurul nu este smuls, ci ascuns; nu este împărțit, ci legat prin jurământ. Vâlva Băii nu apare ca element folcloric ornamental, ci ca instanță morală. Ea nu dă, ci cere; nu promite, ci condiționează. Aurul poate exista doar dacă se întoarce în comunitate sub formă de biserică, cruci, școli. Aici povestea depășește literatura și intră în antropologia sacralului românesc, unde darul care nu se întoarce devine blestem. Numărul șapte nu este simbol decorativ, ci măsură a desăvârșirii, iar jurământul devine act fondator. În *Despicata*, Todoran scoate la suprafață o esență profundă a mentalului arhaic: bogăția nu legitimează omul; omul legitimează bogăția prin ceea ce zidește cu ea. Limbajul nu este forțat arhaic, nu e muzeal, nu e exhibit. Este organic. Cuvântul are greutate, miros, textură; fraza merge cu pas de om prin noroi, nu plutește. De aceea cititorul simte că a fost acolo, că a intrat în peșteră, că a văzut aurul, că a respirat pădurea. *Despicata* nu este doar o poveste de început; este cheia morală a întregii cărți. De aici înainte, cititorul știe deja regula lumii în care a intrat: nimic nu este gratuit, nimic nu este întâmplător, nimic nu este fără preț interior.

În pasajul despre pietism, Todoran atinge o adâncime spirituală rară. Nu vorbește despre Dumnezeu ca idee, ci îl lasă să se simtă în lucrări, în tăceri, în felul în care natura răspunde omului curat. E o spiritualitate a inimii, trăită, nu declarată, care îți intră în sânge ca un adevăr vechi. De aceea fragmentul are putere; este viu, smerit, și rămâne ca o binecuvântare discretă peste pagină.

În carte, Sofronie nu e pus pe un pedestal; e pus în inimă. Todoran nu îl mitizează; îl păstrează viu: răspunderea ca stare lăuntrică, nu ca retorică; memento mori trăit cu trezvie, memento vivere trăit cu măsură; o făptură care se mistuie pentru ceilalți, fără să ceară nimic în schimb. Așa cum amintește și autorul, puterea lui nu stă în pedeapsă, ci în felul în care „a zidit un Bălgrad în inima românilor”. Și, poate, tocmai de aici mirarea; un om simplu despre care Nicolae Iorga spunea că „abia reușea să citească”, ajunge să miște norodul prin limba lui, prin neînfricare, prin răspunderea clipelor trăite până la capăt.

În figura lui Atanasie, Todoran aduce în roman drama conștiinței prinse între rânduielei care nu mai încap una în alta. Atanasie nu este un personaj al

zgomotului, ci al fisurii lăuntrice; nu trădează din slăbiciune, ci se frânge din prea multă greutate. În el se vede cât de dureros poate fi momentul în care identitatea nu mai este doar moștenire, ci alegere, iar alegerea cere un preț care nu se plătește cu vorbe, ci cu ruptură. Atanasie nu e judecat în roman; e lăsat să se arate în toată ambiguitatea lui umană, ca semn al unei epoci în care sufletul românesc era silit să se negocieze pe sine. Prin el, Todoran nu caută verdict, ci înțelegere; nu condamnă, ci arată rana. Iar această rană, tăcută și adâncă, face parte din istoria nevăzută a Transilvaniei, aceea care nu se citește în tratate, ci se simte în conștiință.

În povestea holerei, nunta nu mai este act social, ci un act de limită. Nu e validată de sat, ci martorii sunt puțini, aproape inexistenți: un singur personaj, doctorul, adică rațiunea, și absența grea a tuturor celorlalți. Clara nu este condusă spre viață, ci spre prag. Nunta fără mireasă nu unește, ci închide. Ultimul semn al Clarei nu este moartea, ci iubirea mutată din planul trupului în cel nevăzut: o iubire care nu mai cere prezență, ci acceptare; nu mai caută viitor, ci sens. În logica metafizică a romanului, Clara rămâne ca o pecete de lumină tăcută: un suflet care plătește pentru ca lumea să poată continua, o formă de jertfă curată, necerută, prin care răul se stinge. Aici Todoran atinge una dintre cele mai adânci idei ale cărții: că iubirea adevărată nu se sfârșește în moarte, ci se mută din vizibil în rânduială.

Despre „Plăsele de os”, Todoran așază răul într-un obiect mic, dar cu tăiș mare în conștiință: cuțitul cu plăsele de os. Nu este podoabă de atmosferă; este semn. Osul, galben și rece, prins de fier, pare o amintire de moarte lipită de mână, iar gestul lui Lobonț, care îl

→ Continuare din pag. 21

fără să cotizăm la «birocratică» Uniune”. Același procedeu stilistic este utilizat în articolul *O poveste cu iz...franțuzesc!*, din care aflăm că, după Decembriadă, un bogat filantrop francez i-a ajutat ani la rând pe extrem de săracii locuitori dintr-un cătun românesc și că, atunci când i-a anunțat că nu mai poate să le trimit bani, deoarece are trei copii la studii superioare, aceștia s-au simțit atât de ofențați de către străinul nesimțit, încât au decis într-o ședință fulger „să-l dea în judecată, constatând și invocând că «trădătorul occidental își ține copiii la școală pe banii lor, ai sătenilor patrioți!»!...

De regulă, însă, tonul este fie deosebit de grav atunci când ne prezintă drame individuale (*Turul...tomberoanelor*, „Badanta” sigheteană) sau tragedii naționale (*Un Trabant numit...România, România prost educată, NU AM AER... Insuportabilul „profesionalism” al sinecurilor*), fie devine luminos și însuflețitor atunci când autorul are prilejul să înfățișeze

înfige nepăsător în tăblia mesei, anunță o lume în care jurământul se mută din sfințenie în complicitate, iar satul ajunge inventariat, ca o pradă, după „iugăre” și pungi.

În această poveste, hanul Făgădăului și drumul țării, locuri făcute pentru adăpost și rânduială, se schimbă în capcană. Începutul are frumusețe întunecată, cu lună puțină, plopi „mocnind” și râu „orfan”; tocmai din această liniște, ca dintr-o pernă smulsă brusc, se naște ambuscada. Todoran arată limpede cum lăcomia și frica de oameni, nu de cer, pot răsturna rostul unei așezări: nu mai domnește ospitalitatea, ci lista; nu mai domnește cinstea, ci porunca rostită „în tuturez”; nu mai domnește casa, ci pădurea cu „fagul trăsmit”. Iar cuțitul cu plăsele de os rămâne, peste toate, ca o pecete a degradării: nu ucide doar trupuri; taie și legătura nevăzută dintre om și legea lui lăuntrică.

Todoran ne dă, în fond, un roman meditativ despre identitate și conștiință, despre sacrul care nu se strigă, ci lucrează în om, în munte, în rânduiele, în graiul vechi care nu descrie lumea, ci o reîntemeiază. Transilvania lui nu este peisaj, ci memorie vie, iar personajele nu sunt simple figuri de poveste, ci mărturii despre cum se ține un neam în picioare, prin demnitate, prin măsură, prin așezarea inimii. Și, poate cel mai prețios, cartea deschide o bucurie demult uitată, uneori trivializată de grabă și de zgomot, bucuria de a înțelege cât suntem de bogați în rădăcini, în limbă, în duh, în frumusețea aceasta care nu are nevoie de podoabe ca să fie adevărată.

Așa cum visul îl îndrumă pe Mihu Gritti către filon, tot așa o rânduială nevăzută pare să-l fi îndrumat pe Todoran către un filon de grai, imagini și conștiință, pe care îl deschide cu măsură și cinste.

remarcabili sigheteni prin naștere ori mariaj (*Ion Bledea este...monumental!*, *La 93 de ani Maestrul – sighetean – Gheorghe Codrea continuă să picteze!*, „Abstractness” în atelierul pictorului „sighetean” Gabriel PRUNDEANU), respectiv prieteni de talia japonezului Miya Kosei (*Miya KOSEI și Maramureșul din Centrul Lumii*).

Căci dacă despre necalificații noștri conducători susține în *Un Trabant numit...România* că „n-au nicio treabă cu managementul țării și al poporului”, despre Miya Kosei afirmă cu îndreptățire că „a făcut – altruist – mai mult pentru Maramureș decât multele instituții de stat, implicate în promovarea turismului”.

Nu în ultimul rând, statornică preocupare a autorului față de prezentul și, mai ales, față de viitorul urbei, răzbate din mai multe texte: *Spiritul jazzului, la Sighet, Să facem Sighetul...atractiv, Sighetul atractiv...pentru cine?, O „mică” bijuterie abandonată a Sighetului?!, Sunt mândru că sunt sighetean, sunt mândru că sunt ONG-ist!, Construim, construim la Sighet...deocamdată pe hârtie!*

LUMINĂ ȘI ÎNTUNERIC

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

**Gheorghe Valerică
CIMPOCA**

O societate poate să stea în întuneric mii de ani, dar, dacă aduci lumină în ea, întunericul va dispărea ca și cum nici n-ar fi fost. La fel e și

atunci când lumina lui Dumnezeu luminează sufletul. Întunericul dispăre într-o clipă. Majoritatea oamenilor trăiesc într-un semiîntuneric din cauză că nu lasă întreaga lumină să pătrundă la ei. Gândurile din sine lasă întunericul amăgirii să existe. Întunericul este ca și Lumina este o energie ce apare natural și este o parte a realității din dualitate. El reprezintă o energie care este pur și simplu, care constituie o parte din întreg, dar ajută Lumina să se înțeleagă pe sine. Nu există rău în întuneric. Aceasta reprezintă doar o forță opusă. De fapt, întunericul lucrează în armonie cu ceea ce ați numi Lumina. Spunem că ceea ce numiți rău reprezintă întunericul neechilibrat sau dezechilibrat. Răul apare când duceți energia la o extremă și, pur și simplu, încercați să opriți Lumina. Răul este obsedat de el însuși și crede doar în sine. Devine foarte centrat în sine și începe să deformeze și să distorsioneze relația sa cu Lumina. Într-un sens, el va nega Lumina, cu scopul de a se dilata pe sine. Răul este un întuneric dezechilibrat, în care există prea multă concentrare pe întuneric și o mare focalizare pe ceea ce ați numi energii ale mâniei, sau ale urii, sau a golului, a lipsei de iubire... oricum doriți să îl denumiți. Este vorba despre întunericul dezechilibrat, despre concentrarea pe întuneric și încercarea de a ignora Lumina! Lumina nu se opune, ea pătrunde în întunericul care locuiește în inima omului și în zbuciumul istoriei, se coboară înăuntru, întru totul, pentru a învinge întunericul și a-l alunga dinlăuntru. Aceasta este strania logică a iubirii, adică slăbiciunea și lipsa de apărare a atotputerniciei sale. De acum și pentru totdeauna Lumina răsare din însăși centrul lumii, în care Hristos a coborât și a locuit, ca drojdia care dospește aluatul, ca sarea care dă gust (cfr. Mc 9,5-

10), ca umilele raze ale unui soare care strălucește prin neguroasa ceață a dimineții, însă care deja prevestește lumina de la miezul zilei. „ Dacă într-un timp erați întuneric, acum sunteți lumină în Domnul” (Ef.5,8). Ucenicii sunt chemați să mărturisească și să răspândească lumina lui Hristos, deoarece ei însuși, în El, sunt transformați de lumină, în modul lor de a fi, de a gândi și de a lucra. „a umbla în lumină” înseamnă a fi în comuniune cu Hristos și în comuniune cu aproapele. (cfr. 1 In. 1, 5-7). Această nouă alianță dintre Dumnezeu și oameni, în iubirea lui Hristos, este speranța reînnoirii și a unității noastre.

Un nou curcubeu de pace, de dreptate și de fraternitate care leagă cerul de pământ, „semn al legământului” pe care Dumnezeu îl pune între El și oameni, și între oameni și orice ființă vie pentru toate generațiile ce vor urma 9 (cfr. Gen 9,12). Legământul este întreaga Creație, care cuprinde infinitele nuanțe ale luminii, în formă de curcubeu, în care lumina iubirii se răsfrânge în șapte culori și nenumărate nuanțe, fiecare culoare proclamă un mod de exprimare și de concretizare a iubirii, care este lumină, în diferitele forme ale experienței personale și sociale, spirituale și culturale, în relația dintre bărbat și femeie, în relațiile dintre popoare, dintre civilizații, omenire și creație. Oare nu acest lucru îl dorește Europa și lumea întreagă de la Hristos, „lumina adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume” (cfr. In1,9)? Astfel apare un nou mod de a percepe, de a gusta, de a povesti, de a trăi și de a gândi; Dumnezeu și omul, Dumnezeu și creația, care se unesc în Hristos cel răstignit și înviat, care este transformat și care transformă orice trup în Duhul Sfânt. Apare un mod de gândire și un mod de a crea artistic și tehnic, un mod de a acționa etic și social, care își află împlinirea într-o relație vie cu ceilalți, cu lucrurile, cu Dumnezeu, cu sine. Apare și un nou simbolism care nu face referință doar la dimensiunea inaccesibilului, ci implică experiența prezenței iubirii lui Dumnezeu, care trăiește prin Hristos în noi: „căci acolo unde doi sau trei se adună în numele meu, Eu sunt acolo, cu ei.” (Mt18,20). Din nou este esențială mărturisirea comună a ceea ce Irineu de Lyon definea: „Slava lui Dumnezeu este omul viu, iar viața omului vederea lui Dumnezeu”. În Hristos cel înviat, lumina adevărată care luminează tot omul, care vine în lume (cfr. In 1, 9), promisiunea devine realitate. Căutați-L în biserică și în fiecare dintre voi. Căutați-L din toată inima și cu tot sufletul, nu doar cu mintea. Sigur îl veți găsi!

Răzvan DUCAN

TRIMBULIND CU NICHITA (VERSURI) 1-10

1

Știi, Nichita,
cu nenăscutul Dumnezeu
lătrat de nenăscuții câini,
tristețea era absolută,
apoi s-a relativizat prin nenăscuții
câini
ce-i latră pe nenăscuții oameni.

Știi, Nichita,
atunci când s-a născut Dumnezeu
și s-au născut și câinii care să-l latre,
tristețea a început să umble
în pantaloni scurți.

Știi, Nichita,
atunci când va muri Dumnezeu
și vor muri și câinii care îl lătrau,
tristețea își va căuta fericirea
într-o linie izoelectrică.

Știi, Nichita,
la Învierea lui Dumnezeu,
când acesta va fi lătrat tot de câini ai
Învierii,
tristețea va palpăi
dintr-o fericire reîncălzită.

Știi, Nichita,
oare tristețea nu va trebui,
ca și Dumnezeu,
să aibă defectiv de plural?

2

Știi, Nichita,
scrisul de poezie
ar trebui să fie ca și frica de avion,
cu o strângere de inimă încă înainte
de urcare în această dulce inutilitate,

că se poate cădea și din vers
într-un mod la fel de periculos.

Ca și la avioane,
și la poezie există o portanță a
versului,
ca o capacitate de a folosi
aerul necunoscutului
ca loc al propriei rostiri.

Și acolo în poezie trebuiesc știute
legi și reguli de lucru cu sufletul și cu
mirarea,
deși uneori salvarea poate veni
din necunoașterea lor,
fiindcă prețiozitatea trăirilor
cu inspirație se ține.

Și în poezie, ca și la avioane,
există posibilitatea catapultării,
care să te scape
din poemul căzut în vrie.

Și la poezie pot exista
catastrofe tributare banaliității,
și acolo rămășițele se adună
cu lingurița hainei prea largi
și se contabilizează
cu etceteraul neavenirii.

Sunt recolte de zeci
și sute de mii de poeți la hectar,
îngropați fără morminte
în anonimatele lor mici,
care nu au conștientizat niciodată
pericolul
de a scrie cu creta profesorului pe
tablă,
cu pixul medicului pe rețete,
cu planul inginerului pe șantier,
și pe care îi dă de gol
ștampila firească
a ceea ce nu sunt,
pusă ca o anatemă
pe dorința prea mare de a fi.

Știi, Nichita,
nu tot ce se scrie se și manâncă.

Știi, Nichita,
cum să nu știi!

3

Știi, Nichita,
pe fiecare N mare de tipar
crește câte o floriceică,

curtată de trimbulinzii tăi
cu matricolă pe umăr;
de la școala de recitare,
unde ai predat fără catalog,
„Fiziologia poeziei”.

Ei vin pentru curajul tău
de a îndepărta pojghița subțire
a lui este.

E îmbătătoare floriceica lui altfel
în detrimentul lui la fel.
Încă de la orele de
Educație pentru Mediu Subtil,
elevii învață să o ude
cu proiecții ale sinelui
pe înconjur.

De aceea,
toate numele proprii
cu N mare cu floriceică
se citesc acum cu intonație
care se ia.

Știi, Nichita,
spun și eu ca Văcărescu:
„S-o tai, să strică!
S-o las, mi-e frică
Că vine altul și mi-o ridică”.

4

Știi, Nichita,
Dacă m-aș fi născut linie,
Aș fi iubit punctul, necondiționat,
Iar dacă accelerație,
Reverență formulei ce m-a dat.

Dacă m-aș fi născut curgere,
Tributar diferenței de presiune,
Dacă m-aș fi născut artefact,
Aș fi fost amoretat de rune.

Pe post de Dumnezeu născut,
I-aș fi dat inspirației să mănânce
hârtie,
Aș fi iubit cuvântul ce-a fost la-nceput,
Și i-aș fi zis poezie.

Să nu mă fi născut, dac-ar fi fost,
Sau ca și coadă de topor; din nenoroc,
Plăcăciune acelu nerost,
Cerându-mă apoi ca lemn de foc.

VULCANUL LIRIC BOTEZIAN – LA CEA DE-A 48-A ERUPȚIE

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

În Zece Brumar, 2025, poetul septuagenar Adrian Botez (n. 10 noiembrie 1955), drept activ-neasemuit vulcan lyric, de Vrancea-Adjud (chiar și anterior/posterior „[su]fixării centrului seismic în această cotvrânceană arie”), prin analogie, se poate spune, la apariția celui de-al 48-lea original volum al său

de poeme, «Nimic nu e tragic – nici măcar magic» (Râmnicu Sărat, Editura Rafet, ISSN 978-630-325-110-3, 2025 ; infra, sub sigla: BoNim), că, pentru a 48-a oară, „a erupt superb”, întrecând „Etna de Eurocentură Literar-Mediterraneană” și prin alpina intensitate înrăzăritoare a „fenomen-binomului” de lentile-nouriangelic-pecetuitoare de crater (în ciuda „nenumăratelor paginicapcane”, de pe albe câmpuri, ale „clasicelor oi negre”, din proverbul Valahimii, „câmpuri de poem” încrețite/accidentate în „șir-oiri” de majuscule-stânci, fără vreun rost estetic și fără vreo monumentalizare, „de factură Stonehenge”).

E o nouă „erupție liric-vulcanică”, a 48-a, după cum suntem încredințați chiar de autor (cf. BoNim, 141), „fără greș”, dar din văros-tomnoasa sesiune-2025, aproape integral-cuprinzătoare a lunilor Măsălar (de vreme ce poem-prolog-ul «Sensurile Golgotei» se datează «Adjud, Miercuri, 20 August 2025», dar secundat – în „deschiderea” primului ciclu al întregului triadic – de cel scris «...Joi, 7 August...», spre a sugera, mai mult ca sigur, că „timpul curge și în sens invers acelor de orologii”/ BoNim, paginile 11 și, respectiv, 7) și Răpciune (întrucât la cel de-al 22-lea poem din „închiderea” ciclului din triadă, chiar dedesubtul titlului «Prezentare», s-a pus „cronologică pecete”: «...Sâmbătă, 20 Septembrie 2025», deși epilogul, tridentat, unde, al treilea, i «rubaiyat», fu scris mai devreme cu două zile, «...Joi, 18 Septembrie 2025»/ ibid., paginile 121 și, respectiv, 125, 128, 134).

Și cea de-a 48-a erupție liric-vulcanic-boteziană se distinge printr-o neobositoare și primenitoare structurare „midas-ică” (<Midas-, rex Phrigiae-Anatolia + suf. -ică), admirabil tipar de cristalizare („clasică”: prolog + triadă/ tetradă de cicluri de poeme + epilog + bibliografie „la zi”), la mai bine de vreo două duzini, din volumele de versuri anterioare (celui prezent, al 48-lea), dar și printr-o inconfundabilă arie lirică ivită, parcă mai toată, dintre

„bimilenare, ori mai recente golgote” – că sunt mai multe, de la cea „naturală”, din anul 30 al erei noastre, unde a fost răstignit Mântuitorul Iisus Hristos, Golgota de lângă Ierusalim, o „colină-ca-un-cap-de-gaie”, aidoma celei „cogaionice” (dar nu și „în zece terase”), aflată de mai multe milenii în capitala religioasă a Daciei, Sarmisegetusa Muncelului, și până la cea din zilele noastre, însă măiestrit-construită lângă Pădurea Verde, Creștin-Baptista Biserică „Golgota”, de la Piramida Extraplată de Tibissiară> Timișoara Daciei-de-România –, cât și prin vremuri în rate, cu „pistoale murate” – astfel, să-i potrivim rimă și noi, în belicos-alesul soi, cu nestemate, de-s mai jos citate: «Pistoale murate/ mumii – ca armate/ bombele gonflate.../ ...și țări suflecate,/ popoare – expirate...» (BoNim, 81).

Distinsul Receptor (siglă, infra, D. R.): Maestre, fără a mă lega de vreo figură de stil, sau de vreunul din cele patru epitete din citatul de pe-a optzeci-și-una pagină a volumului de sub lupele noastre „radiografiatoare” – murate (la plural-substantivul „pistoale”), gonflate, suflecate, expirate–, permiteți-mi a mă vârî puțin sub umbrela „polisemantic-sincretică” a subtilei formule lexicale din fraza de mai sus, «neobositoare și primenitoare structurare midas-ică», epitetul/ adjectivul de pe lângă „structurare”, obținut, cum foarte bine s-a precizat în paranteză, prin derivare trimițătoare, „în bifurcare”, la onomasticul Midas, faimosul nume purtat de pelasgo-traco-anatolianul rege antic al Frigiei...

Ion PACHIA-TATOMIRESCU (siglă, infra, I. P.-T.): Ai toată libertatea, cum, de altfel, și poetul, de a te vârî sub orice soi de umbrelă, inclusiv, sub cea midas-ică, de vreme ce suntem în Brumar-2025 și-afară burnițează/ plouă „bacovian”, firește, punându-se totodată accentul circumflex, ca „un luminos-prelucrat “furcon (din două ramuri-sulițe decer – Quercus cerris/ pedunculiflora, sau stejar brumăriu)” înfipt în „semanticul balot de fân/ otavă”, de vrei și de poți, tocmai pe ceea ce trebuie a se înțelege prin «derivare trimițătoare, „în bifurcare”, la onomasticul Midas» ; pentru că furcon-legenda/ furcon-mitulmidas-ic are: (a) de-o parte, brațul, ramura/ crăcana înfiptă, vectorizată (semantic-sincretic) în aur-noblețe, într-o irepresibil-regală sete de bogăție, și (b) de cealaltă parte, brațul, ramura/ crăcana înfiptă, vectorizată (semantic-sincretic) în regala mască la ceea ce-i grotesc/ monstruos (drept ilustrare pilduitoare, adevărul strigat de sclav-frizerul cunoscător al purului adevăr numai „din acel adânc de groapă”: «...regele Midas are urechi de măgar...!»).

D. R.: Eu cred că am traversat „valul dens de ceață traco-frigian-cappadociană” spre a putea „accentua circumflex”:

(a) ...că atât ceea ce ține de sâmburele de adevăr din legenda/ mitul pelasgo-anatolian, pentru arhitecturarea în areal a opulenței datorate „artelor vizibilului”, unde

„banu-i ochiul dracului“, dar dinspre zeiesc-dionys-iacul „cadou“/ „blestem“ conferit puterii regale, ca „tot ce atinge Midas să se neftinească în aur...“, „hrana-aur“, „băutura-aur“, ducând sigur „la moartea prin înfometare“, dacă, tot din îndemn slobozitor-dionysiac, nu s-ar fi scăldat-purificat în valurile râului Pactolu, după cum, analogic, în cazul „vulcanicului poet“, „cu tot ceea ce face contact Adrian Botez se transformă în poezie de 24 de karate“, astfel, autoproiectându-se între reliefuli armonice de pelasgo-dacă nemurire cogaionică (și aici, din cel de-al 48-lea volum botezian de poeme, «Nimic nu e tragic...», s-ar putea cita ca „martori“ mai toate poemele, în caz că nu te irită, în caz că nu-l abandonezi, când dai, chiar de la prima și până la ultima pagină, de-o „apocaliptică“ avalanșă de stihuri, unde-s cuvinte scrise/ culese/ tipărite cu „droaie de majuscule“, fără vreun rost estetic-simbolic; spicuim la întâmplare câteva „nu din ochii“, ci de pe „timpanele-ncordate ale istoriei de azi, de mâine“ – cu creștinească trimitere la Iisus Hristos: «Golgota e sfârșitul unei dragoste./ [...]// Astfel, Golgota va deveni izvorului/ luminii o cascadă!» – BoNim, 7; ori: «...Golgota o suirăm –/ toți! – cu dragoste... –/ ...cu fericire și alean!/ [...]// Solicităm/ surplusuri/ de/ Golgote! / ...în/ fiecare ceas! – ... nu/ doar odat’ pe an...» – BoNim, 42; dar și cu vectorizare, în realitatea imediată, la prim-ministrul „Ilie Sărăcie“: «Pe „Sărăcie“-ncălecați.../ pe-acest năuc... și/ negru „cal“/ care – de când ne știm în/ viață! – ... ne-a hurducat/ pe noi:/ ...și-astfel – ajunge-vom – cu/ toții! – ... la groapa de gunoi!// [...]// ...Demenți din toate/ țările, uniți-vă în/ „România“/ – ...de i se zicea în zorii-rai/ ai omenirii...– atunci când/ încă era Lumină peste/ Plai: Divina Daco-Valahie...» – BoNim, 38 sq.; «...nimic nu-i tragic... –/ ...nimic nu este magic./ Atunci când universu-i/ doar... – ...gându-mi hemoragic...» – BoNim, 55; sau, dinspre școlile oralității culte ale Daciei Zalmoxianismului – cf. PTDelrc, 356 sq. –, în frumos dodecasilab zalmic-genunian: «...A cui ești, tu, Țară,/ Din zarea amară,/ Făr’ de primăvară...?/ Cu guri-fără-viers/ Poticnită-n mers.../ Peticită-n strai,/ Tu, Țară de Nai.../ Tu, Țară de Rai!// [...] Oricui mă lovește,/ Oricui hăituește,/ Oricui jefuiește,/ Pe-unde nimereste:/ Pe-unde aur crește...» – BoNim, 55 sq.; etc.);

(b)...dar și că, în ceea ce privește sâmburele de adevăr ivit la polul opus, din (prelucrarea cronologică a vreo 250 de) legende/ mituri, spre a fi puse în temeiul capodoperei «Metamorfoze», de Publius Ovidius Naso (Sulmo-Roma, 20 martie 43 î. H. – 17 d. H., Tomis-Dacia), regele frigian Midas, aflat în juriul unei competiții muzical-instrumentale între anatolian-frigiana liră și pelasgo->valaho-traco-dacul fluier, apreciază măiestria fluierașului semizeu, Pan (ori Marsyas, după alte scrieri), stârnind astfel mânia zeului Apollo ce, fulgerător, a făcut ca ambele-i urechi regal-muzicale să i se metamorfozeze într-o imensă pereche de urechi de măgar, hidoșenie/ moștruoșitate pe care slav-frizeru-i de la palat i-a acoperit-o cu o căciulă regal-dacică („bonetă frigiană”), amenințându-l cu moartea în caz că nu va păstra taina (urechilor de măgar); după o vreme, frizer-sclavul, simțind că „adevărul despre urechile de măgar face să-i explodeze țeasta“, obține permisiunea de a săpa o groapă

adâncă într-un loc inaccesibil altora, unde, periodic, se ducea și, în fundul gropii, rostea (convins că nu-l aude nimeni): «Regele Midas are urechi de măgar...!». Vrând-nevrând, trebuie să constatăm că nu există creator care – asemenea sclavului-frizer al regelui – să nu fi realizat o tăinuitoare operă, dotată cu „adâncă groapă“, unde să se retragă de oricâte ori simte necesar să rostească irepresibilul adevăr: ...dintotdeauna, Regele/ Împăratul are urechi de măgar...!/ ...dintotdeauna, Adevărul Artistic (Literar)/ Științific are și urechi de măgar...! După cum este și cazul volumului de poeme, «Nimic nu e tragic – nici măcar magic», de Adrian Botez.

I. P.-T.: La fraza asta kilometric-analitică n-ar mai fi multe de adăugat, pentru că deja ai valorificat/ accentuat, ca distins receptor și ca bun recenzent, cu furcon-legenda, cu furcon-mitul midasic, aur-noblețea liric-vulcanic-boteziană; și chiar ai împlântat strălucitorul accent circumflex, obiectiv, și în masca de la ceea ce-i grotesc/ monstruos, lucid-estetic abordând și maleficul „excrementism literar/ artistic programat, polidirecțional-ucigător de catharsis“, în ultimele decenii. Amendatu-l-ai pe Adrian Botez – supra – pentru „apocaliptică“ avalanșă de stihuri sufocate de „droaia de majuscule“, fără a servi vreunei estetici, și cred că rău nu i-ai făcut, știindu-se că nici regii, fie legedari/ mitici, ca frigianul Midas, antehomericul, fie adevărați, ca Burebista (Dacia, 90 – 44 î. H.), Decebal (Dacia, 55 – 106 d. H.) ș. a., și nici împărații – ca Marcus Ulpius Nerva Traianus (53 – 117 d. H.) al faimoasei Rome, ori ca Hirohito/ Showa (1901 – 1989) al eroicei Țări a Soarelui, Japonia ș. a., nu pot fi mai presus decât legile stabilite de Academia Limbii Materne a fiecăruia dintre ei privitoare la gramatică, ortografie, ortoepie, punctuație etc. În ultima instanță a acestei recenzii, a acestei cronici literare „bifurcate“, în calitate de Distins Receptor, de foarte atent cercetător-lector al celui de-al 48-lea original volum de poeme al lui Adrian Botez, «Nimic nu e tragic – nici măcar magic» (2025), poți arăta acestui poet și „midasica groapă“ unde îți strigi/ caligrafiezi că Adevărul Artistic (Literar)/ Științific are și urechi de măgar...?!?

D. R.: Deși, cum ați spus și Dvs., Adrian Botez nu are de-a face cu „moda“/ „curentul“ excrementism, de s-a ivit drept „cancer programat“ în literatura noastră de prin 1995, adică de sub coada mileniului al II-lea, spre a persista și în prezentul anotimp. Însă, când Adrian Botez este cuprins de creatoarea-i tornadă lirică, de neasemuitu-i vulcanism eruptiv-poetic, ici-colo, în relieful său accidentat, există și „gropi midasice“, de unde se aud nu numai cuvinte despre adevărat-regalele „urechi de măgar“, ci și blesteme, ori alte soiuri de imprecății, blasfemii, injurii, de nu pot avea de-a face cu vreo alchimie întru catharsis, cum i s-a întâmplat, de pildă, în «Balada vremii ce – deja – a venit», „caligrafiată“ duminică, 31 august 2025.

I.P.-T.: Să nu ne pripim cu ponegririle, Distins Receptor, când e vorba de verbul unui poet de forță, patriotismul și vizionarismul lui Adrian Botez...: ”Stăm de veghe sub STEJAR !”

Pocăința lui Alexandru Macedon

N. Grigorie LĂCRIȚA

Alexandru Macedon, numit și Alexandru cel Mare (născut în 356 î.Hr.), rege al Macedoniei (336 î.Hr. – 323 î.Hr.) a fost unul dintre primii mari strategii și conducători militari din istorie.

Cuceririle sale spectaculoase i-au făcut pe greci stăpâni ai Orientului Apropiat.

Alexandru cel Mare a contribuit substanțial la răspândirea civilizației elenistice în întreaga lume.

Mai jos este povestea celor trei dorințe ale lui Alexandru aflat pe patul de moarte.

La moartea sa, petrecută la vârsta de 33 de ani, Alexandru cel Mare era stăpânul celui mai întins imperiu existent vreodată (până la acea dată).

Înainte de a-și da sfârșitul, împăratul a vrut să arate oamenilor că moartea nu alege și că toți suntem egali în fața ei, fie că suntem cerșetori sau împărați.

După cucerirea de noi teritorii, Alexandru cel Mare s-a îmbolnăvit și a căzut la pat.

Cu moartea privindu-l în față și spunându-i să se pregătească de ultima călătorie, generalul grec a realizat că toate cuceririle sale, falnica sa armată, sabia lui ascuțită și vitejia sa nu mai aveau nici o importanță.

Tot ce-și mai dorea era să ajungă acasă să-și vadă mama și să-și ia adio de la ea.

Dar a trebuit să accepte faptul că sănătatea sa, care se înrăutățea tot mai mult, nu-i va permite să facă acest lucru.

Așa că puternicului cuceritor nu i-a mai rămas decât să stea întins în pat, slăbit, așteptând să-și dea ultima suflare.

Aflat pe patul de moarte, Alexandru cel Mare și-a chemat generalii și le-a spus: „Curând voi pleca din această lume și am trei dorințe pe care vă rog să mi le îndepliniți întocmai.”

Cu lacrimile curgându-le pe obraji, generalii au promis conducătorului că-i vor îndeplini dorințele.

„Prima mea dorință este ca doctorii să-mi ducă sicriul fără a fi ajutați de nimeni altcineva.”

După o pauză, el a continuat:

„A doua dorință este ca atunci când îmi duceți sicriul spre groapă, drumul spre groapă să fie presărat cu aurul, argintul și pietrele prețioase pe care le-am adunat în războaie.”

Alexandru s-a simțit epuizat după ce a rostit aceste cuvinte. S-a odihnit puțin și a continuat:

„A treia și ultima mea dorință este ca mâinile să-mi fie lăsate să atârne în afara sicriului.”

Oamenii adunați la căpătâiul lui Alexandru s-au mirat auzind aceste dorințe ciudate.

Dar nici unul nu a îndrăznit să-l întrebe ceva.

Generalul cel mai iubit al împăratului s-a apropiat de el, i-a sărutat mâna, apoi, ținând-o în dreptul inimii, a vorbit: „Te asigurăm că-ți vom îndeplini dorințele. Dar spune-ne, de ce aceste dorințe ciudate?”

La auzul acestei întrebări, marele comandant grec a tras adânc aer în piept și a răspuns:

„Mi-ar plăcea ca lumea să știe despre cele trei lecții pe care tocmai le-am învățat.

Vreau ca doctorii mei să-mi ducă sicriul pentru ca oamenii să realizeze că doctorii nu pot vindeca orice boală. Ei sunt lipsiți de putere și nu pot salva un om din ghearele morții atunci când acestuia îi sună ceasul.”

„A doua dorință - drumul spre mormânt presărat cu aur, argint și alte bogății - este pentru a aminti oamenilor că nimic din aurul meu nu vine cu mine în mormânt. E o pierdere de timp să alergi după atâtea bogății.”

„Și a treia dorință - mâinile lăsate să atârne pe lângă sicriu - e pentru a le arăta oamenilor că am venit cu mâinile goale în această lume și tot așa plec din ea.”

Da, așa este, „a venit cu mâinile goale în această lume și tot așa a plecat din ea”, dar de ce nu a gândit așa și când a pornit în viață, ca tânăr războinic, crud, cu soldații inamici uciși, cu orașe rase de pe fața pământului, cu locuitorii acestora masacrați, cu fete și femei violente, batjocorite, cu jefuirea multor popoare etc.?

Conform unor religii, și dacă Hitler (care a fost botezat creștin) s-ar fi căit cu adevărat și și-ar fi cerut iertare înainte de a muri, ar fi putut primi mântuirea divină (iertare de la Dumnezeu) și ajungea în Rai.

Mie personal îmi creează repulsie dogma conform căreia „pocăința înseamnă doar a cere iertare, indiferent de crimele extreme pe care le-a comis, iar în urma acesteia cel ce și-a cerut iertare primește iertare de la Dumnezeu (mântuirea divină) și ajunge în Rai”.

Deci, conform unor religii, „de la dragostea lui Satan” și „până la fericire veșnică în Rai” există numai un singur pas, mic, ușor și de ipocrit: „să-ți ceri iertare de la Dumnezeu”.

Acum, mai mult ca întotdeauna, lumea este plină de ipocriți care, „de la dragostea lui Satan” ajung, ușor și repede, la fericire veșnică în Rai, făcând singur pas, mic și ușor, prin a-și cere iertare de la Dumnezeu înainte de a muri.

Aici, de pe pământ, Iadul este pentru sufletele chinuite, iar Raiul pentru călăii lor. Dar și pe lumea cealaltă, după ce călăii se pocăiesc, aceștia tot în Rai ajung.

Ușor de înțeles că, în condițiile acceptării unei asemenea dogme și a unei asemenea pocăințe, „Iadul e gol și toți diavolii sunt în Rai.”

Cronică la cartea "Regina României" Autor Georgeta Blendea

Ovidiu ATANASIU

Volumul de versuri al autoarei Georgeta Blendea are alura unei adevărate epopei, în care clasicismul gustului pentru personaje istorice de legendă și eroi naționali, precum și pentru valorile culturale naționale fundamentale se îmbină armonios cu lirica romantică a unei povești de dragoste monumentale naționale, cea dintre o Prințesă, devenită Regina României, și cinstitul, discretul și arhaicul, dar, totodată, nobilul popor român, și a sa mentalitate unicat în lume.

Autoarea Georgeta Blendea nu numai că descrie strălucit adevărul istoric al unei pagini importante din istoria României, dar întregă colecție de considerații de excepție la adresa poporului român este revelată prin ochii Regine Maria a României, cu a cărei privire valorizantă se identifica și se îngână mistico-istoric și simțirea autoarei Georgeta Blendea.

Povestea de dragoste dintre Regina Maria și poporul român, cu toate tainele și subtilitățile lui sufletești și spirituale, ies cu mult din cadrul strămt al unui adevăr strict istoric și întră într-o istorie alternativă cu mult mai valoroasă decât istoria propriu-zisă, astfel că frumusețea sufletului românesc nu numai că întoarce la propriu o pagină importantă din istorie, dar istoria seacă și obiectivă este răsturnată, ca importanță și frumusețe, de o poveste de dragoste nemaiauzită, o poveste de dragoste dintre noblețea unei aristocrate din Germania și sufletul unui țaran, țaranului român, răsturnând cursul meschin și tragic al istoriei.

Întâlnirea fertilă dintre noblețea aristocratică a Reginei Maria și noblețea extrem de simplă a țaranului român este surprinsă strălucit de autoarea Georgeta Blendea, revelându-se trăsăturile de caracter și chiar temperamentul structurii

personalității Reginei Maria, o fire hipersensibilă, o scriitoare pasionată, o călătoare neobosită pe meleagurile românești, o Regina îndrăgostită de evlavia poporului român și cucerită de valorile sale tradiționale, sfințenia națională de odinioară.

Asistăm la o înfrângere a imperialismului occidental și a gustului pentru măreție, lux și opulență, inerente în inima unei Regine, în fața frumuseții simple și discrete a sufletului românesc autentic, în spatele căruia nu se află doar valori tradiționale naționale, dar, precum le-a valorizat cel mai cunoscut român la Paris, Constantin Brâncuși, aceste valori autentice românești se bucură de o anvergură internațională și universală.

Ca dovadă a acestui succes nesperat internațional al sufletului românesc stau nu numai impresiile extraordinare ale Prințului de Wales, devenit Regele Charles al III-lea al Angliei, dar și sutele de mii, poate milioanele de străini care ne-au vizitat țara și care au descoperit acel "ceva" al României și al românilor, unic în Europa și în lume.

Astfel, asistăm, în fond, la o înfrângere a Imperialismului considerat infailibil, la o inversiune a legilor firii și la o răsturnare a legilor culturii și civilizațiilor, când nu țaranul român face o reverență capului încoronat al Reginei României, dar însăși o Regina se înclină în față măreției discrete, în fața forței spirituale blânde și smerite a sufletului extraordinar românesc.

Autoarea Georgeta Blendea, într-un stil dulce și romanțat meritat, descrie cum o "inimă de Regină" a fost alături de poporul român în momentele sale cele mai importante.

Nașterea viitoarei Regine a României, precum se știe cu origini în înalta aristocrație, tatăl, Prințul de Edinburg al Scoției, și mama, Ducesa Maria de Romanov a Rusiei, a fost predestinată României, providențial trimisă de Dumnezeu pentru bunul mers al istoriei Românilor.

Astfel, Regina Maria a fost trup și suflet alături de soldatul român din tranșeele și spitalele de campanie, supranumită pe drept cuvânt "Mama răniților", sau alături de văduve și orfani, împreună cu care a suferit cu o nobilă compasiune maternă.

Dar, mai ales, Regina Maria a fost alături de poporul român în momentele istorice cele mai importante, fiind unul din arhitecții Marii Uniri, la Conferința de Pace de la Paris pledând ca o

“tigroaică”, cum i s-a spus la celebra întâlnire cu Președintele de atunci al Franței, Georges Clemenceau, supranumit “leul”, când a negociat cu un succes cu totul deosebit cauza României în fața națiunilor Europei și ale lumii.

Bucuria tradițiilor folclorului românesc și o adevărată “inima de român” au fost trăite de Regina Maria în multe locuri prin folosirea vestimentară a iei românești, făcută cunoscută lumii întregi de către pictorul impresionist de renume, Henri Matisse, prin “la blouse roumaine”.

Regina Maria, un adevărat apologet al culturii și spiritualității românești, nu i-a uitat pe Români nici în momentul morții sale, lăsând, prin Testament, Românilor și pe teritoriul României, inima să fizică de carne la Castelul de la Balcic, la Castelul Bran și, apoi, la Castelul Pelisor.

Așa cum se desprinde din volumul de versuri al autoarei Georgeta Blendea, Regina Maria, deși era de religie protestantă și crescută în educația înaltei aristocrații, mama sa, Ducesa Maria a Rusiei, Fiica Țarului Alexandru al II-lea al Rusiei, era de religie ortodoxă, ceea ce a contribuit desigur la sensibilizarea Reginei față de valorile poporului român, profund animat de lumina ortodoxă dublu milenară.

Cea mai importantă rețută cucerită de Români în inima Reginei Maria a fost legată de simțirea intuitivă a frumuseții sufletului acestui popor unic și binecuvântat, de la doinele și baladele din popor, de la tradițiile strămoșești, miturile și mitologia autohtone încă vii, de la muzica folclorică, de o frumusețe și o varietate fără egal în Europa, caracterul infinit nobil al țăranului român, intelectualii de statura europeană și oamenii de cultură “briantisimi”, până la credința vie în miracole și forțe supranaturale, toate au cucerit fără preget sufletul și noblețea aristocrată a Reginei, care întâlnea fertil și magic noblețea și cucernicia inimii de Român.

De fapt, subiectul acestei cărți nu este cel al Reginei Maria, cât, mai ales, cel al frumoasei povești de dragoste care s-a țesut între o Regină și poporul român, căruia a ajuns să îi întruchipeze, că o răsplătă meritată, aspirațiile cele mai înalte ale conștiinței sale naționale.

Este probabil ca Regina Maria, dacă ar fi trăit departe de România și nu ar fi cunoscut această țară pe viu, în profunzimea etosului autohton, la fel ca numeroși occidentali, uneori superficiali și cu

prejudecăți, nu ar fi putut aprecia România și calitățile ei autentice la adevărată lor valoare.

Ideea far care se poate desprinde din această carte este că România a putut să cucerească cele mai rafinate și capricioase gusturi aristocrate, gusturi etice, morale și culturale prin etosul românesc inconfundabil, ceea ce poate aprinde în inimile Românilor de azi o nouă speranță în unitatea națională, în credința în oameni și în frumusețea sufletului românesc, ce par apuse în prezent în România, unde lumina României eterne, a României profunde și a României geniale sunt adormite sau înțelept mascate protector.

Regina Maria devine, astfel, o Nouă “Alice în țara minunilor”, ca într-o călătorie inițiatică, descoperind total nesperat minunile românești ale lumii.

Odată cu această carte de memorialistică a vieții Reginei Maria s-a scris din nou aforismul lui Gheorghe Brătianu: “Poporul Român: o enigmă și un miracol istoric.”

Acest volum de versuri este o carte document, o carte manifest, o carte cu mesaj internațional nu numai prin caracterul bilingv româno-francez, dar este o carte de vizită pentru orice străin care dorește să cunoască adevărată Românie, dar și un manual de educație corectă pentru generațiile tinere de azi, care pot lua contactul și se pot contamina cu România frumoasă, cu sufletul românesc care apus bazele României Mari, o speranța vie pentru o educație creștină care să reziste și să învingă acest neoțunami anti-hristic și anti-creștin, care lovește România de 30 de ani.

Închei acesta cronică cu un îndemn adresat tuturor Românilor din România de azi, țară care încă traversează perioada dificilă a tranziției și a luptei ideologice culturale, spirituale, diplomatice și morale cu vestitul Occidentul :

“Îndrăzniți ! România eternă, România fantastică, România profundă a cucerit inimi de Regine, înălțimile Occidentului, România a cucerit Lumea!”

Vă mulțumesc !

POEME

Elena OPREA

Convingere

Ca popor venim din preistorie;
De când Herodot
A descoperit pe harta lumii
România, dinaintea de Era Creștină.
Din mezolitic, neolitic,...
Din urmele vechi
Ale unei civilizații traco-geto-dacice,
Oameni care au locuit aici, în vatra
strămoșească.
Credința – biserica zidită pe vârful de
stâncă
E farul călăuzitor al omului simplu,
Sufletul ca un liant vertical
Dintre Pământ și Cer;
Fluviu izvorât din străfunduri de
neam,
Arborele genealogic al strămoșilor
noștri.
Al bunicilor, al părinților
Venit prin rădăcinile spirituale
Dintr-un câmp energetic comun.
Să scriem Istoria Adevărată
Așa cum a fost:
Cu morala creștină,
Cu sufletul de oameni,
Cu voci de Eroii
Ca identitate de neam și de țară.

Tăcutele cuvinte

Câteodată,
Simți nevoia să vorbești cu tine,
cu Eul lăuntric al inimii tale
profunde.
Să-ți limpezești apele minții
Asemenea Cerului
Presărat cu infinitul de stele;
Ești încărcat de respirația

Cuvintelor tăcute;
Ești invadat de simțiri,
De nervii răzvrătirii,
De iubire;
Vibrație a Omenirii,
Puritate de cuget și fapte.
Aripi de urcuș
Peste vârful de brazi:

Dorință divină
Liniște surdă,
Curgere eternă a timpului tău infinit.
Universul de gânduri,
Cuvinte tăcute,
Respirații de vise,
Eul de Sine al copilăriei
Venit din seva de lut
A imensului câmp de ostași;
Libertatea de voci prin cuvinte:
Iubire, Demnitate și Pace!

Strigătul pământului

Astăzi am fost în oraș;
Priveliște sumbră de oameni:
Fețe slabe, cu adâncituri pe obaji,
Priviri întunecate, revolte în sine,
Oameni împovărați de griji și nevoi,
Strigăte de durere tăcută,
De ochi spre cer, de credință;
Aud strigătul pământului
Printre sânge și oase;
Repetarea istoriei
A celor două lumi paralele;
Idei normale și idei anormale:
Român contra român?
„Minciuna stă cu regele la masă”,
Regele se vrea democrat
Printre cuvinte rostite,
O luptă acerbă,
Oameni flămânzi de putere,
Intelctuali prizonieri de ideile lor,
Poporul, făuritor al istoriei sacre
De acum zece mii de ani
Se va ridica demn și viteaz
Să apere evoluția noastră ca oameni;
E stigătul pământului
Al piramidei de soldați traco-geto-
daci,
Continuatori ai istoriei-mamă.

O toacă dintr-un clopot

O toacă dintr-un clopot
Aduce liniștea
Din codru enigmatic,
Din floarea de pe stâncă.
Un cânt din mănăstire
Pătrunde melancolic
În eul singuratic.
O pace sufletească,
Un bob de-nțelepciune,
Te poartă prin legende,
Prin vremuri oboșite,
Când vatra strămoșească
Sclipea ca o cometă
În cartea luminată,
În zbuciumul de noapte.
O tânguire surdă,
O cadențare sfântă,
Din dangătul de clopot,
Din poarta cumpănită.

Trăim aici cu țara

Noi ne cunoaștem țara
Ca pruncul mama lui,
Ca albia izvorul
Ca omul casa lui.
Trăim aici cu țara
De două mii de ani,
De când adie vântul
Prin crengile de brazi.
Trăim aici cu țara
Suntem stăpânii ei,
Nu sclavii plecăciunii
În față la străini.
De ce e lumea oarbă
Și sufletul golit
Când viața este scurtă
Și gândurile mint?

CUVÂNT DE ÎNSOȚIRE – TRANSILVANIA, LACRIMI ȘI CRUCI – NUVELE DE RADU MATEI TODORAN

Adrian Dinu RACHIERU

Împărțindu-se între poezie și proză, la concurență cu preocupările științifice care l-au confscat vreme de decenii, Radu Matei Todoran, un inginer chimist cu virtuți manageriale, probate strălucit și în mediul universitar, ne oferă o reîntâlnire cu propriu-i trecut; fiindcă studenția timișoreană are, afăm, „păcate” forumiste!

Asistam astfel, peste ani, la un spectaculos și așteptat comeback! Dacă Aș vrea să fu iarăși mesteacăn, volum apărut la Waldpress (Timișoara, 2019) era un grupaj liric cu nucleu erotic, Clopote de lemn (Editura Altip, Alba Iulia, 2020) adună proze scurte, de amprentă poematică, sub avalanșă metaforică, îndreptățind remarca unui exeget-prieten: da, imaginația „dă pe dinafară”! Autorul asigurându-ne, concludiv, că iubirile mari, doar ele, „pot modela două inimi/ în una singură”.

Dezvăluind un nevindecabil romantism, poetul Radu Matei Todoran are, drept simbol tutelar, mesteacănul. „Silnicind la iubire” (v. Nobila profesiune de rob), amenințat de întomnare, poetul pictează vise, cu rotiri de lumini și umbre, ispitit de o ardere divină, uitând de „blestemul de lut”: „nimic nu-i nou nimic nu va să fe/ un amalgam de zboruri și de vise/ mă chinuie dorința cea pustie/ și-n gându-mi plâng cuvintele nescrise/ cu izul lor ciudat de erezie” (v. Aș vrea să te-ntorci iară). Cândva, pornea „spre infnit pe jos”; acum, asaltat de „vise cărunte” și „brume spălăcite”, invocând „focurile hulpave” de altădată, descoperă „fete de cenușă”. Se face tot mai frig, doar „mestecenii vorbitori”, cu vibrațiile lor

molcome, îi îngăduie să trăiască clipa (dilatată, adunând „câteva zeci de ani”), evadând „dincolo de prezent”, arborând „stindardul iubirii învinse”: „aș vrea să fu iarăși mesteacăn/ în mine să plângă securea/ în zori să-mi adaug un cearcăn/ cu vânturi să pieptăn pădurea” (v. Aș vrea să fu iarăși mesteacăn). „Scos din ramă”, cum își/ ne promite, poetul afă, doar în dialog cu mesteacănul-om (un „prinț de argint”), limbajul nemărginirii. Pentru a conchide: „e-un vis ori sunt aievea toate/ în mine simt și boala dar și leacul/ mestecenii sunt moartea dar și viața/ sub geamul plâns încet tresare

lacul/ și-un înger îmi așterne dimineața” (v. Un înger îmi așterne dimineața). Exceptând câteva licențe (un vânt „mestecănin”, de pildă), volumul pomenit, preluând – cu mici modificări – câteva poeme din Transilvania.

Lumina din propria-mi umbră (Editura Mesagerul, Cluj-Napoca, 1998), probează o patimă poetică, răbufnind după ani de tăcere, așezată, credem, sub un vers emblematic: „răscoala clipei care trece”. Construind, printre ruine, „grădini de vise”, ispitit de zboruri celeste și rememorând „iubiri postume”: „În urma mea o plajă încinsă/ în care pașii noștri ard/ mirosind a dragoste furată” (v. Iubirile mari). În chip de prozator, Radu Matei Todoran testează dezinvolt varii rețete/formule, probându-și calitățile de fantasmolog, ignorând, uneori, disciplina epică. Fie că ne invită în vremuri covidiene (precum în Omul de la curățenie), protagonistul fiind „umfat” cu izoleta și depus în rezerva-sarcofag, fe că hoinărește, precum Jack, un om uitat de timp, imobilizat (v. Moartea ultimului globe-trotter), proiectând vitezist imagini în destrămare, revizitând mental locuri exotice, sfârșind pe rug, conform ritualului watusilor. Sau colindând alte meleaguri îndepărtate, contemplând – la masa de scris – revărsarea apelor sub un cer ostil, așteptând prezența Ei, ca „o fâlfâire de aripi îngerești” (v. Când iubești prea mult ploaia). Întâmplări neobișnuite întâlnim în toate textele (vezi, de pildă, Nunta, anunțând Femeia „ca bunavestire”); ori, în Clopote de lemn, aducând la rampă – în rama fabulosului mitologizant – un miel cu lâna de argint, furat din Turma Tulnicului.

Apoi, o povestire cu adevărat remarcabilă, coerentă și convergentă este Plăsele de os. La Chianul de Jos (să amintim că Pianu este comuna natală a autorului), Picu Lobonț, om fără credință, vrea „altă rânduială”. Se opune Niculae a Grecului, stăpânul Făgădăului, având un han arătos. Asistăm, sub o

ploaie de plumbi, la o vânătoare de hoți, trecând și pe la școala de solomonari și peștera lui Zamolxes, intrând în joc și „jandarii din Sebeș” (fiind vorba de contrabandă cu arme, sub pavăza curtenitorului Holdea, avocat). Altfel spus, o rețetă western în decor moțesc, elogiind haiducia (Pătruțu lu’ Câlțoi, prostimea „burzuluită”, pedepsind pe cei care încalcă legea pământului). Transferată, constatăm, în volumul din urmă, sub un anume calc cioranian (Transilvania. Lacrimi și cruci), adunând texte care gravitează, inevitabil, în spațiul transilvan, romanțând inspirat în ramă istorică.

Femeia din pustie, textul care deschide noul volum vorbește despre o expediție, cu o goeletă, spre Lumea Nouă, acolo unde „răul nu a prins încă rădăcină”. Patruzeci de bărbați, cu „obiceiuri pietiste”, părăsesc vechiul continent, „plin de păcate și suferință”. Printre ei, și școlitul părinte Kelpius/Kelp, venit dintr-o familie săsească, „din locuri fermecate” (ardelenești, se înțelege), preocupat de studii alchimice, continuându-i pe maestrul său, Rosencreutz și Zimmermann. „Micul geniu din est”, după o călătorie cu peripeții, întemeiază, alături de frații pietști, Societatea „Femeia din pustie”, împlinindu-și misiunea (retras în studii și rugăciuni). Ajunge la „rezultate uluitoare”, dar cere ca strădaniile sale, adăpostite într-un cufăr, să nu fie folosite. Cufărul va fi aruncat în valuri; lumea – zice părintele Kelpius, dându-și obștescul sfârșit – „nu merită să le cunoască”.

Despicata ne invită în lumea băieșilor, cei care se băteau cu muntele căutând aur. Miha Gritti, cercetând un forin găurit, e bântuit de visare. Și, sfătuit de Vâlva Băii, de solomonarul Bologa, găsind „o vână lată” în mina Despicata, va începe „lucrarea divină”, ridicând biserici în Țara de Piatră, respectându-și legământul. Lacrimi și cruci reconstituie, în două episoade distincte, viețile lui Sofronie și Atanasie în „Ardealul cel urgisit”, apărând cauza vechii credințe. Preotul Stan Popovici, pentru a se liniști sufetește, va pleca spre Cozia, urmând a citi din cărțile sfinte; nu se va despărți de crucea trimisă de divinitate, apărând biserica strămoșească. Va fi tuns în monahism, devine călugărul Sofronie și, puternic în gând și în faptă, pornește lupta cea grea pentru dezrobire, dorind ca poporul să nu se piardă. Va fi închis, chinuit, eliberat de moți, refuzând lanțul și biciul. Neînfricat, „Sfântulețul” Ardealului, urmărit de iscoade, va ajunge la Karlowitz, va întocmi Memorandum-ul pentru împărăteasa Maria Tereza și

va alege drumul bejeniei. „Om ales”, Atanasie Todoran, celălalt erou, bărbat puternic, „bine rostuit”, va fi prins, după treizeci de ani, de „mașina de pedepsire austriacă”, după ce fugise, cu verii croați, de la oaste. Va pribegi o vreme, ajungând, alături de fratele Fildan, solomonarul, în „Bucovina cea tainică”. Reîntors acasă, ales jude, afând de înființarea regimentelor grănicerești, se va bate pentru drepturile făgăduite, împiedicând ca frații ardeleni să apară ca „papistași în înscrișuri”. Va pătimi, desigur, Comisia aulică vine cu pedepse grele și „cimitirele Transilvaniei se umpleau de cruci”.

În fine, în Nuntă sub salcâmi, Sulis, un tânăr medic școlit la Viena și Mantova, vine – ca salvator – într-un burg săsesc, chemat, stăruitor, de comitele Lulay, într-o Transilvanie cutreierată de „legende foroase”. Era vorba de Moartea Neagră (ciuma), medicul, schimbând „năravurile” locului, reușind să împiedice răspândirea molimei. Împreună cu primarul Paulus, cu starețul dominican Valerianus și fratele Orola, un pustnic evlavios, vor împăca învățăturile Apusului cu cele ale locului, impunând, într-o așezare disciplinată, binefacerile curățeniei. Vor izbândi până la urmă, cele trei luni de carantină fiind fără victime, deși molima, vestită de olăcari, învăluia provincia. Dar Sulis se îndrăgostește fulgerător de Clara, „zeița dacă”, fida spișerului, cu nume nou, Peter Weiss (adică, Petru Albu, din Căpâlna). Deși „promisă” unui Jan Pasterz, Clara se îndrăgostește, la rândul ei, de medicul „bolnav de dragoste”. Va fi dusă la Mulbach, la mânăstirea carmelitelor, pentru a fi protejată de ravagiile cumei (Pestilentia). Din păcate, chiar acolo își găsește sfârșitul. Încât „eroul” așezării, răvășit, lovit de năprasnică veste, își va oferi, consolator, o nuntă fără mireasă, deplângând pierderea Clarei.

Radu Matei Todoran, om de carte (are un doctorat în management, în 2009) și om de lume, revine la dragostea dintâi, epicizând funambulesc, dovedindu-se, în spațiul transilvan, un talentat fantasmolog în efervescență. Având acum mai mult timp, chivernisindu-l literar, va izvedi, suntem convinși, și alte titluri de ecou.

NUNTĂ SUB SALCĂMI

Radu Matei TODORAN

Stelele vioaie de primăvară își cerneau lumina jucăușă peste zidurile săsești ale burgului. Câteva opaițe mai ardeau încă pe metereze îngânând luna subțire aflată sub streășina zorilor. S-au pus să cânte cocoșii. În același timp orologiul din turn pornise să bată, rotind și el cocoșii de aramă acoperiți cu o brumă verzuie.

Porțile grele se deschideau încet, urmând parcă niște ritualuri vechi. Doi oșteni de catifea se postară de o parte și de cealaltă a porții, încinși cu săbii ascunse în teci de piele și ținând în dreapta lănci cu vârfuri de oțel.

Ultimele oale de noapte își aruncară conținuturile pleoscăind peste străzile strâmte, pietruite, să nu- i prindă dimineața pe proprietari cu "bogăția" în casă! Un miros urât cobora pe colină, iar primăvara își împingea spuza verde peste lume. Sub despletirea primelor fire de lumină, pe drumul defundat, un călăreț obosit urmat de un cal plin de bagaje, se legăna nefiresc în șa, apropiindu- se. Pe măsură ce lumina își făcea loc printre neguri, călărețul se apropia ușor de poartă. Străjerii l- au văzut de departe și s- au așezat semeți în drumul cailor:

- Cine ești străine?

Tânărul călăreț se scutură puțin din amorțeală, privi spre cei doi și le răspuse cu glas hotărât:

- Sunt doctorul cel nou de la Viena!

Străjerii lăsară lăncile sprijinite de cărămida zidului și se grăbiră să prindă caii de căpestre:

- Vă așteptăm de două zile, domnule. Avem ordin să vă înfățișăm primarului la orice oră din zi sau din noapte.

Urcară pieptiș strada pietruită care ducea spre primărie. Când ajunseră sus pe platou, întunericul se scursese deja în lumină. În vale, peste ziduri se vedea mănăstirea dominicană unde se construise un lazaret pentru leproși, iar în față, falnicele coaste ale Carpaților scuturându- și parcă blănurile de zăpadă. Trecură pe lângă spital, o clădire veche și solidă care îi inspiră tânărului medic multă încredere, și apoi printre casele etajate ale căror partere erau invadate de mici afaceri. Când văzu Spișeria, fața i se înveseli de-a binelea: era prima spișerie din partea aceasta de continent. Strada mirosea urât însă, și asta îl nemulțumi groaznic.

Primarul tocmai apărură în ușa sfatului și când îl văzu pe tânărul medic deschise cu brațele o acoladă a bucuriei. Doctorul coborî ușor de pe cal și se aruncă direct în brațele acestuia.

- Paulus! se prezentă primarul.

- Sulis, răspuse doctorul.

- Dumnezeule, de când te aștept doctore, adăugă primarul! Am auzit multe despre dumneata.

- Rele, cuvinte de ocară, înjurături, asta ați auzit despre mine?

- Nici vorbă doctore, am auzit că ești un tânăr plin de talent, că ai învățat la Viena, că ai practicat medicina în Moravia, că ai scris un poem despre Annaberg și ai primit un premiu din partea împăratului, dar și mai important, că ai studiat în Italia lupta împotriva Morții Negre, a ciumei, cum îi spunem noi, iar voi în latină Pestilenția!

- Da, așa este, Pestilenția este boala proștilor, domnule Paulus, vom avea timp să mai vorbim despre asta. Știi cine m- a convins să vin aici, la capătul pământului? Comitele Lulay. Are un văr la Viena care mi-a făcut o așa frumoasă descriere a locurilor încât m- a cucerit. Știu că aveți un izolator pentru leproși, că aveți spital, că aveți „casa de spirit” pentru femeile sărmame, că aveți o apă limpede care trece prin apropiere. E mare lucru pentru un oraș aflat atât de departe de lumea civilizată!

- Am făcut ce am putut aici la răscruce de drumuri, de vânturi, dar și de mari interese politice. Acum hai în sala sfatului să chemăm aprozii să te cunoască, apoi să te însoțească la cameră! Văd că ai mult calabalac cu tine!

În Sala Sfatului, o cameră mare și întunecoasă, se află o masă lungă de vreo 20 de persoane cu scaune prevăzute cu spătare înalte. Un miros greu, de aer stătut și mucegai te întâmpina încă de la intrare. Două lăzi de zestre pline de praf decorau latura dreaptă și două ferestre cu sticla murdară și matuită, pe cea stângă. În total șase persoane plus primarul se așezară de îndată. Doctorul rămase în picioare.

- la loc doctore, vino aici în dreapta mea, spuse primarul. După câte văd, ceva nu-ți convine la noi, hai spune, ce te frământă?

- Sunt multe de spus Herr Paulus, dar n- aș vrea să fac observații chiar de la descălecarea mea aici. Avem timp destul de acum înainte. Am doar o singură rugămintă:

- Deschideți larg ferestrele!

* * *

Trecuse o săptămână de când fusese primit de către primar în Sala Sfatului. Apoi fusese cazat chiar în casa cea mare a comitelui Lulay, într- o aripă mai liniștită

unde i se pregătise o cameră de culcare cu pat înalt, săsesc, din lemn de cireș încrustat și vopsit în albastru și roșu, și o cameră de oaspeți „Gastezimmer”, unde putea primi vizitatori. O slujnică grasă între două vârste, îi făcea menajul.

Avea ceva emoții deoarece va prezenta un raport și câteva concluzii despre situația sanitară a burgului. În Sala Sfatului îl așteptau vreo treizeci de oameni în frunte cu Lulay, comitele celor Șapte Scaune, unii așezați la masă, alții în picioare pe lângă pereți. Era un mozaic de lume acolo cum nu mai întâlnește: întâi comitele, primarul, șeful gărzii și doctorul cel bătrân al așezării pe nume Jacob. Apoi, spițerul Peter Weiss (pe numele adevărat Albu Petru) din Căpâlna, care învățase spițeria la Praga, două moașe înalte și vânjoase ca niște bărbați, câțiva barbieri acoperiți cu niște robe negre după modelul francez („robe longue”, cei care făceau și anumite operații, și „robe courte”, cei începători sau mai nepricepuți), vraci, vrăjitoare și chiar câteva babe doftoroaie. Doar în colțul cel mai îndepărtat schimbau vorbe în șoaptă starețul dominican și un ins înalt, cărunt, învelit într-o mantie neagră.

Abia pași în încăperea, că primarul luă deja cuvântul:
- Îl vedeți, doctorul Sulis, un tânăr medic școlit la Viena și Mantova, practicant în Moravia, poet și scriitor. L-am adus la insistențele comitelui Lulay spre a ne pregăti să luptăm cu Moartea! Moartea Neagră, ciuma, este cel mai mare dușman al nostru și va trebui să ne înarmăm pentru o luptă pe viață și pe moarte. Doctorul Sulis a venit aici în burgul nostru de la celalalt capăt al pământului să ne ferească de molime. Plata sa va fi în aur, 300 de monede noi, dacă la prima molimă nu va muri nimeni! Pentru aceasta să-l ascultăm însă:

- Mulțumesc, Eminenței voastre, domnule comite, dumneavoastră domnule primar și tuturor celor de față! Am venit aici în Transilvania, în capătul său cel mai de sud, unde am întâlnit niște oameni harnici și iscusiți. În pofida legendelor feroase legate de acest pământ, aici am întâlnit căldură, pace, armonie și dorința de mai bine! Locul acesta binecuvântat este totuși plin de metehne, de obiceiuri, unele bizare, altele vechi și dăunătoare, de parcă diavolul și-ar fi băgat coada ca să nu poată exista niciun rai pe pământ! Și totuși raiul vieții aici poate să fie! Am multe lucruri a vă spune, astăzi însă vreau să ne oprim numai asupra Morții Negre, Pestilența în latină. Am studiat împreună cu medici vestiți, am asistat la autopsii, adică studii pe cadavre, am încercat să facem o legătură între boală, transmiterea ei și voi cei amenințați de această molimă! Cele mai bune concluzii le-am tras de pe urma molimei de la 1348 din Italia, unde a murit peste trei sferturi din populația orașelor Veneția, Firenze și Parma! Inamicul numărul unu: MIZERIA! Și în orașul nostru există încă multă mizerie!

* * *

Lumea a înțeles și n-a înțeles totul! Ce înseamnă să te speli? De ce să te speli? De ce să te duci la medic? Ce să-ți faci el? Sau mai grav, cum să-ți duci femeia să-ți-o caute el în cele mai ascunse locuri? Acestea erau primele întrebări la care noul medic trebuia să răspundă. Și n-a putut răspunde de prima dată până când nu a reușit să comunice mai îndeaproape cu oamenii!

Într-o zi, doctorul Sulis îi ceru primarului să poată asista și el, doctorul cel nou, la o naștere. A fost o grea încercare pentru bietul primar. Obiceiul locului era că la o naștere nu poate participa decât moașa și una sau maxim două babe experte. Bărbații erau în totalitate excluși din preajma gravidei, iar moașa și babele nu aveau voie să intre în biserică decât la opt zile după ultima lor intervenție. Să se purifice... Paulus primarul, un om cu vederi noi, chiar progresiste, îl convinse cu greu pe unul dintre meșterii șelari să-l lase pe doctor să asiste la nașterea soției sale.

Ceea ce a văzut doctorul a fost o adevărată dramă: femeia gravidă, întinsă pe pat a simțit că i se „rupe apa” și a chemat moașa în ajutor. Când a văzut moașa, doctorul a crezut că-l vede pe călăul burgului: o namilă de femeie vânjoasă și fără milă care s-a năpustit asupra gravidei, a luat-o de subsiori și a început s-o scuture. Apoi când a obosit, a început s-o târâie prin cameră urlând la ea. Dacă femeia nu năștea, procedeu se repeta de câteva ori, iar atunci când epuizate și gravida și moașa se opreau să-și tragă sufletul, o sprijinea pe gravidă de un scaun, disperată și tracasată, iar moașa în spatele ei, cu mâinile întinse aștepta să iasă fătul printre picioarele acesteia.

„Crudă viață” își spuse doctorul Sulis, ștergându-și sudoarea de pe față! În orașul acesta, îngerii și dracii se înfruntă în fiecare clipă! De aceea sunt moașele aici niște mari „bidigăanii”, ca să poată târâi și scutura orice femeie, sau ca să se poată arunca cu lopețile palmelor peste biete pânțele purtătoare de viață ale victimelor sale. Gata, își spuse!... A doua zi dimineața, era în cabinetul primarului.

- Domnule Paulus, nașterile în acest oraș sunt niște cazne ale Inchiziției. Femeile sunt umilite, tracasate, amenințate de către niște moașe-călăi și lăsate câteodată să moară cu zile!

- Cum se poate, doctore? Am fost asigurat că totul decurge bine, în fine, normal...

- Prima dată, întrebați-vă soția fără menajamente să vă relateze cum a născut! Nu se mai poate așa! - strigă doctorul Sulis și simți o revoltă care îi cuprinse tot corpul.

După investigația necesară, primarul se convinse că moașele foloseau niște procedee aproape inumane în

timpul nașterilor. De aceea doctorul Sulis se alege cu prima însărcinare, aceea de a pregăti noi moașe care să asiste nașterile. Propuse ca toată pregătirea lor să aibă loc la mănăstirea dominicană. Pentru tot burgul nu era nevoie mai mult de două-trei moașe! Sulis pregăti cinci.

* * *

Era o seară mofturoasă, cu zvon de ploaie, un slab șuier de vânt și totuși Sulis își propusese să-l viziteze pe starețul dominican Valerianus. Drumul era întortocheat iar poteca încă umedă. Sulis alunecă de vreo câteva ori salvându-se doar prinzându-se de ramurile arinilor din vale. După o jumătate de oră bună, a apucat să bată în poarta mănăstirii cu un ciocan de lemn aninat de o sfoară de cânepă. După mai multe lovături, apăru un părinte pântecos și fudul, care-l conduse la stăreție. Starețul dominican, așezat pe un tron de lemn de stejar îl salută în liniște:

- Bine ai venit, frate Sulis!

- Bine te- am găsit, sfinția ta! - răspuse tânărul medic.

- Așa cum ți-am promis, astăzi îl vei cunoaște pe fratele Orola, un om al locurilor acestea vechi, locuite de geți și daci de la facerea pământului! Un om învățat, un pustnic plin de evlavie care venerează pe vechii zei ai acestor meleaguri. Dar în același timp el este un mare doritor de noutăți și un spițer local ale cărui leacuri au vindecat multă lume! Știința lui este moștenită de secole și secole prin generații și generații de oameni sfinți, iubitori ai acestor locuri. Fără el, munca noastră ar deveni inutilă! „Munditia locum” este crezul său, și experiența sa plus moștenirea strămoșească ne-ar putea ajuta mult în aceste vremuri.

- Sfinția ta, sunt gata să-l primesc în inima mea pe acest om frumos!

De cum intră în sala slab luminată, fratele Orola, își aruncă peste un scrin mantia neagră și pălăria de postav, rămânând în niște haine albe, curate și frumos mirositoare:

- Sunt onorat să vă cunosc, domnule doctor. Sfinția sa mi-a mărturisit că ați venit aici la capătul pământului să ne salvați de ciumă! Mare este uimirea mea, că orașenii aceștia plini de jeg au început să înțeleagă binefacerile curățeniei. Cedonia, vechea așezare daco-romană de aici, a avut apă limpede, argint, sare și mai presus de toate, sănătate! Noi n-am știut ce-i boala, pe noi ne apunea doar fierul în luptă și bătrânețea în cronologie. Acum lumea e altfel, mult mai pusă pe câștiguri și nemuncă!

Cuvintele fratelui Orola i-au mers la inimă doctorului Sulis. Așa învățase și el de la medicii italieni, că apa curată ținută în pocale de argint este cea mai bună

pentru sănătate. Că bolile cele rele se mută de la om la om prin purici, păduchi, șobolani și alte ființe iubitoare de mizerie. Că focul și apa limpede pot curăți locurile murdare și pline de putreziciune!

Așadar, între starețul Valerianus, doctorul Sulis și fratele Orola, căruntul îmbrăcat în haine albe, se înfiripă o prietenie sinceră, bazată pe experiențe de viață, dar și simpatie reciprocă.

- Doctore Sulis, azi dimineață am coborât din munți, trecând prin troiene mari de zăpadă. Ne-am întâlnit într-o peșteră sfântă numită "Templul Ursitelor", am fost noi cei șapte înțelepți ai Daciei și am discutat despre semnele cerești, cele pământeste și cele ale spiritului. Prevestirile sunt cutremurătoare, sunt îndeplinite toate condițiile ca Moartea Neagră să reapară în acest an. Va trebui să acționăm repede. Va trebui să ne facem un plan pe care dumneata să-l prezinți mai marilor burgului. Ciuma va lovi și de această dată fără milă! Alesul este un medic, tânăr și fără resentimente. Profilul său seamană foarte bine cu al dumneavoastră. Am consultat cristalele cele sfinte și ne-am adunat sub turnul de gresie așezați în vârful stelei cu șase colțuri, în jurul celui mai bătrân dintre noi. Am vorbit cu vechii zei, apoi am pornit la drum spre „lezerul Șurianului” ca să ne îmbăiem înainte de sărbătoarea Paștilor.

- Frate Orola, îți mulțumesc foarte mult pentru încredere. Am învățat la Mantova care sunt măsurile ce trebuie luate în astfel de cazuri, iar ajutorul domniei tale va fi neprețuit în completarea celor învățate. Avem însă a lupta cu oameni ignoranți care trăiesc de sute de ani în același fel. Pentru a salva orașul, avem nevoie și de duhovnici, preoți, călugări, oameni ai bisericii care să-i convingă să-și schimbe modul de viață. Să nu mai arunce continuu oalele de noapte pe stradă, să se spele zilnic, să-și curețe hainele, să adune gunoaiile care s-au strâns în jurul zidurilor, să sece băltoacele cele urât mirositoare care adăpostesc țânțari, șerpi, muște, șobolani, vietăți ce poartă boala de la animale la oameni. Sfinția sa, starețul Valerianus ne-ar fi de mare ajutor în cazul acesta.

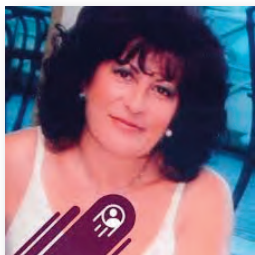
- Fraților, se înflăcăra starețul, trebuie să facem un document scris pe care să-l înaintăm comitelui Lulay și primarului Paulus. Va cuprinde trei părți: de trup, de spirit și de credință! „Doctrina de salute corporis, animo ac fide.” Vom începe chiar acum să redactăm acest document iar mâine să-l prezentăm dis-dimineață primarului.

Va urma

VERONICA BALAJ - TATUAJ INTERIOR

Zenovie CĂRLUGEA

Poet, prozator, jurnalist și promotor cultural, timișoreanca Veronica Bălaj și-a edificat în ultimele trei decenii de susținută activitate un destin literar distinct, de convingătoare polifonii și proteică inventivitate, recunoscute îndeobște de cititor și breaslă, chiar cu frecvente ieșiri și lansări de cărți, saloane etc. la românii din spații culturale euro-atlantice. „Risipei se dedă florarul”, conchide în prezentarea de pe aripioara copertei întâi criticul literar Alex Ștefănescu, intuind exact polivalența unui spirit creator îmbrățișând deopotrivă și zone mai largi ale literaturii așa-zis de frontieră.

Prozatoarea, căci despre aceasta vom vorbi acum, a debutat cu volumul de proză scurtă „Ne tirez plus!” (prezentat la Bruxelles în 1993), căruia i-au urmat „Puzzle venețian” și altul de proză poetică „Între noi, soarele nordic” (2008), pentru ca să revină cu volumul de proză scurtă română-spaniolă „Mătase și cafea rece elvețiană – Seda e café suizo frio” (prezentată la Universitatea Alcalá de Henares din Madrid (2016). S-au adăugat al acestea, în timp, romanele „Baltazara” (prezentat la Viena, 2001), „Carnavalul damelor” (2008) și „Amiază nevindecată” (2019).

Cunoscând proza ficțională a autoarei, vom constata, însă, că recentul volum, „Tatuaj interior” (Editura Castrum de Thymes, col. Corindon, Gioroc, 2021, 187 p.) este un jurnal al anului de pandemie 2020, început la 23 februarie (ziua în care, „după șaptesprezece ore de la plecarea din Ottawa, am aterizat la Timișoara, luni 23 februarie, ora prânzului, cursa de München”) și încheiat „Sâmbătă, 12 Decembrie 2020”, ziua în care este anunțată că a fost premiată de Filiala Timișoara a Uniunii Scriitorilor din România pentru volumul „Restituiri culturale bănățene” (2019), căruia noi înșine i-am acordat o amplă cronică în „Portal-MĂIASTRA” (Nr. 1-2/ 66-67, p. 50), o carte despre „lumea cunoscută sau necunoscută a literaturii din Banat” (Cornel Ungureanu, prezentare pe cop. IV).

Deși totdeauna am dezavuat „arta” tatuării (cebăluirea primitivist-epatantă a unor anonimi), exhibând-o azi pe micul ecran inși lipsiți totalmente de calitate dar insistent mediatizați de televiziunile comercial-jemanfișiste, de îndoielnice moravuri, în trend cu aiureala de aiurea (și asta venind

desigur din agresiv-globalizanta campanie neomarxistă political correctness!), vom preciza de la bun început că nu de o înzorzonare cu pielo-arabescuri graffiti-ene este vorba, ci de un discomfort sufletesc („tatuaj interior”) generat de starea de pandemie cu Covid-19 pe care am trăit-o și încă o trăim cu toții, iată, din iarna lui 2020 până acum, în vara lui 2021, când se întrevăd zorii ieșirii din ciuma chineză, pentru care nu știm încă dacă e pe care a se constitui un Tribunal Internațional de aducere pe banca acuzaților a principalilor vinovați pentru uciderea și îmbolnăvirea a sute și sute de milioane de oameni de pe toate meridianele... Sub această teroare a ingineriilor criminale, patronate de eminențe politice de la cele mai înalte niveluri statale, a intrat Omenirea în Mileniul al III-lea, și șansele ca ea să redevină cum a fost sunt încă departe...

Revenind la „jurnalul” d-nei Veronica Bălaj, vom constata cum încet-încet autoarea se pune în temă cu tot ceea ce va avea să se întâmple, evocând mai întâi primele semne de la sosirea în țară (imaginea măștilor pe care le poartă „din precauție” personalul aeroportului de la Timișoara, cum i s-a răspuns!) până la atestarea primului infectat cu Covid 19, la un fost călător prin Italia, într-o comună din Gorj. Libertatea presei i-a permis diaristei să afle despre virusul scăpat dintr-un laborator chinez (Wuhan), care face ravagii mai întâi în China și fulgerător în diferite locuri ale mapamondului. Organizația Internațională a Sănătății intră în joc, de asemenea conducerile marilor țări ale lumii. Tot felul de teorii bulversează lumea, îndeosebi cele conspiraționiste, privind un plan ocult bine pus la punct de scădere a populației de pe glob. Mulți cred că informațiile tot mai grupate de pe „toboganul alarmant” al publicității (brack-news-uri în cascadă), inclusiv pe rețelele de socializare (cu atât impact în timpul domiciliului impus!) sunt făcute numai și numai pentru rating. Multă lume refuză, însă, complotul cu suspiciunile de tot soiul, considerând că la mijloc „este o scorneală, interese mari, exagerări”, implicat fiind „sistemul financiar al lumii”: „Nu ne prostesc ei chiar așa de ușor pe toți.” Unii mai curajoși consideră virusul „un fleac”: „Să fim, deci, rezonabili!”... Totuși „virusul are o istorie”, pentru noi „nouă și agresivă”, anunțat fiind, printr-un „Pandemic Exercise” ce a

avut loc la New York, încă din 18 octombrie 2019, simulându-se chiar „o pandemie de coronavirus pornită din China și, apoi, răspândită în toată lumea, demonstrând care sunt costurile economice și de vieți umane dacă ar fi infecția cu acest virus” (Strigățul lui Icar. Sâmbătă, 14 Martie).

Dar cu virusul Covid 19 nu este de glumă, cazurile se înmulțesc în lume și la noi, imaginile difuzate cu spitale care nu mai au locuri, cu frigorifice pline de cadavre, cu înhumări în masă, cu sinistrele salvări și mai sinistrele „izolete” purtate de cadre medicale și brancardieri îmbrăcați în costume de cosmonauți, cu miile și zeci de miile de oameni decedați în Italia, Spania, Statele Unite ale Americii, India ș.a.m.d. La 15 martie (un martie „cu mască bleu”), după „o săptămână de coșmar” și accentuarea „ordinelor de izolare în casă”.

Mare parte din românii aflați la lucru în diferite țări se întorc acasă, în prima jumătate a lunii martie numărul celor reveniți trece de 56.000 (printre ei și Larisa, fiica unei prietene, care va intra în carantina de 14 zile cu „cazare și masă pe banii statului”, ca alte mii de români, aduși de la graniță cu mașini speciale și carantinați în localități la sute de kilometri). Revenirea românilor care „au bântuit ani de zile prin străinătăți face parte dintr-un spectacol cu scene mereu noi”...

„Cuvântul Covid 19 este unul singur în comparație cu nenumăratele cuvinte rostite pe mapamond și, totuși, are forța să distrugă pacea interioară a întregii omeniri. Și să facă praf echilibrul sinelui. Sădind și în celula umană frica de dispariție.

„Ne frisează imaginile cu oameni ajunși la terapie intensivă, fixați sub măștile de oxigen oșezate pe figură, sedați, că nu mai știu nimic din tot ce-a fost sau este încă parte din existența lor. Terifiantul a devenit cotidian.” (Starea lui Icar, p. 32).

„Din starea de urgență, - scrie diarista cu o amară indignare colorată de frică - direct, rapid, se poate experimenta starea lui Icar. Drumuri spre ceruri e liber. Cum n-a mai fost de mult.”

Izolată în casă, protagonista-autoare privește pe fereastra, în care „bate o stranietate ca un pustiu”, existența pustie a orașului, zidurile lui Iulius Mall, cu reclame sclipind într-o vreme, „luna albă și un câine”, vântul ca un clown în crengile cangrenate, mașina Poliției cu girofare aprinse non stop... „Îngroziții de pandemie stau încartiruiți în case”, orașul este, în general, un spațiu de coșmar, de frică pătrunsă în oase... Deseori, autoarea își punctează textele un unele pasaje lirice, scrise cu italice, de felul: „Afară luna s-a mai depărtat de casa mea, dar tot e albă de parcă-a fost dată cu var. Vântul are un joc istovit.” Sau:

„Luna își alungește razele până la buzele mele tăcute.”// „Închid ochii și mă rog în grabă. Dumnezeu știe că sunt mereu grăbită și mă va ierta.”// „În pandemie, cum n-am mai trăit-văzut așa ceva, și păcatele sunt altfel.”// „Poate acum descoperim în noi adâncul dragostei. Ar fi salvator?/ Mă-ntreb și merg de partea cealaltă a casei, unde luna albă s-a prelins deja pe toate geamurile desenând figurine despre ziua de mâine.” (Luna albă și un câine. Text pentru revista „Lumina” din Novi Sad și revista „Cuvânt românesc”, Madrid”, pp. 97-101).

Astfel de sublinieri, de pasaje scrise cu litere italice sunt, evident, un fel de pandant liric la consemnările în alb-negru determinate de izolarea pandemică, de reclusiunea într-o stare disforică, de sufocantă frică existențială. O întreagă filosofie care schimbă total spectrul ontologic al ființei supusă naturii vizibile care-l mărginește și Timpului măcinător de existențe, fără excepție...

Totul, de la un timp, se mută în spațiul virtual, cum titrează o secvență „Cafea-online, teatru on-line, școală on-line”: „Conversațiile on-line sunt varianta cea mai accesibilă. Și la modă. Și eficientă.” Nevoia irepresibilă de confesare/ de comunicare a oamenilor este uriașă: „Omul are în gena lui nevoia de comunicare. În plan mental, verbal, scris, comunică oricum, numai să se simtă în relaționare cu ceilalți. Ajunge la Creator, comunică și cu Dumnezeu, de obicei cerându-i ceva. Existența trece prin ani ca un fir al Ariadnei. Datorită comunicării, cuvintele ne leagă prin istorii...” (Viața on-line, 1 Aprilie în derulare, pp. 82-83).

Luarea unor măsuri categorice, precum distanțarea fizică, purtarea obligatorie a măștii, restricționarea circulației, izolarea la domiciliu etc. au determinat o parte din populație să refuze acest tratament, cazurile acestea fiind alimentate de anumite atitudini ale unor instituții și politicieni, care în loc de a acționa solidar cu măsurile guvernamentale, au incitat, alimentând revolte și fapte necugetate. Partidele aflate în opoziție, Avocatul Poporului, ba însăși Curtea Constituțională – instituții cu coloratură politică – au jucat un rol negativ. E adevărat că s-au făcut afaceri pe linie medicală, cu achiziția de măști, dar acelea sunt cazuri ce pot fi instrumentate de organele de cercetare cu tot profesionalismul, și nu pretext de rebeliune și incitare publică...

Când se va scrie istoria Pandemiei de Coronavirus 19 în România, toate aceste aspecte își vor găsi reflectarea sine ira et studio, așa cum îi stă bine unei cercetări care să rămână în Istorie drept învățătură, cu cimitirele de vinovați ridicați în țepe, ca să ne

vindecăm odată de virusul suspiciunii, minciunilor de cârdășie și manipulărilor de tot soiul, îndeosebi de cele politicianiste, al căror scop e de a reveni la putere, chiar călcând peste cadavre, mii, sute, milioane, nu contează câte...

Cartea dnei Veronica Bălaj, trăită de noi toți în anul de grație 2020 și încă, este una zguduitoare pentru cel care va afla, peste ani, de ceea ce a trăit omenirea în anii pandemici 2020-2021. Diarista consemnează, în tablouri emoționante, toată această frică trăită și în somn, marcându-i onto-existența. În fluxul consemnării sale diaristice autoarea reține peisaje și figuri umane, îndeosebi lumea scriitoricească, din Timișoara, dar și de peste fruntarii, bunăoară din Banatul sârbesc, unde are mulți prieteni literați, dar și cea din Canada, la Montreal, unde făcuse nu mai puțin douăzeci de drumuri. Peste tot ochiul descoperă temerea de moarte, frica înrădăcinată în oameni, de aceea fiecare consemnare este atentă și la ceva mai special, consemnat cu aldine, un fel de vibrație a sinelui poetic-meditativ, conform cu îndemnul lui Constantin Noica: „Fiți atenți la noul fiecărei zile și veți vedea cum se naște miracolul.” (În camuflajul poveștilor. Duminică, 8 Martie).

Coșmarul izolării în casă a unui diarist, a cărui rațiune de sine este comunicarea cu oamenii, se simte de peste tot. Protagonista plecase la 11 decembrie 2019 la Ottawa și se întorcea acasă, la Timișoara, la 23 februarie, răstimp în care trăise pe propria-i piele coșmarul pandemic, singura bucurie fiind scrisul și premiera cărții de interviuri amintite, cu personalități de renume din cultura bănănească și românească, în general.

„Acum – scrie ea la 11 decembrie 2020 – nu pot decât să-mi imaginez avioanele oprite la sol. În toată Europa este carantină totală. Nu se călătorește nicăieri. În România, în afara unor restricții de circulație pe timp de noapte și în afara localităților carantinate, ne mai putem deplasa. Privesc, iată, pe fereastra dinspre Mall. Umbrele copacilor se desprind într-o valsare la invitația vântului. Sirena unei salvări SMURD taie aerul și echilibrul fragil din sufletul meu. Suntem în mijlocul unui ocean de viruși, de pericole. Nu pot face abstracție. Și cu toate astea, am îndrăznit să fiu bucuroasă chiar azi. Odată cu un colet trimis de fete, cadou pentru Crăciunul care se apropie, mi-a fost dată și vestea că volumul de la Junimea a intrat pe ultima etapă. Săptămâna viitoare îl voi primi.

Viața, o, da, viața este, la urma urmei, un lanț de minuni. Să-i mulțumim Creatorului!”

(Printre puncte cardinale, p.186).

Între timp, reușitul volum de prozo-poeme

„Cotidiene pariziene”, a apărut, cumulând multe cronici pozitive în presa literar-culturală, ba despre el pronunțându-ne și noi într-un amănunțit comentariu în care evidențiam „un dolorism melodic reținut, dezvăluind o sensibilitate de real freamăt sufletesc și asociativ, totodată o situație lucidă în context evocativ.” („Portal-MĂIASTRA”, an XVII, nr. 1-2/ 66-67, 2021, pp.48-49).

Raportând lumea prozo-poemelor la actuala „situație lucidă în context evocativ”, cu toate etapele de restricții prin care protagonistă-autoarea a trecut, de la coduri și stări de „alertă” la cele „de urgență”, vom observa în cadrul actualului „jurnal” nu numai „diarism” adus în pagină cu urgența consemnării specifice (în general „orașul, care nu poate fi o axă abstractă, ruptă de viața noastră /.../ cuibărit definitiv în iluziile, în simțămintele noastre”, amestecându-se uneori grav cu „frica prezentă”), ci și maniera unei reflexivități acute, asupra aproape a tot ceea ce autoarea vede și trăiește, descoperind încet-încet în orice ființă „chestiunea rezistenței lăuntrice” și punându-și o întrebare onto-gnoseologică: „Dacă-i recitim pe clasici, învățăm oare noua renunțare?”

Însuși finalul cărții sugerează încrederea în viață, care „este, la urma urmei, un lanț de minuni”, pentru care îi mulțumește Creatorului... Cu siguranță, „jurnalul” tatuajului interior pricinuit de criza pandemică nu se va opri aici, bănuim că autoarea își va augmenta lucrarea, - bogată în idei, în evocări de locuri și oameni, trăiri sufletești și reflecții asupra lumii, vieții și existenței – cu o urmare la fel de incitantă ca atitudine și interesantă ca document de viață scriitoricească. Deocamdată, „Tatuaj interior” se așază cu cinste și distincție pe raftul mereu în creștere al operelor inspirate din anii nenorocitei pandemii (despre câteva am scris și noi, recent despre admirabilul roman „Ars expectandi” al Magdei Ursache), care a întors Omenirea pe dos, fiind departe de inextricabila previziune globalistă a...redresării și rezilienței!

„Primăvara” de Boticelli

Cogito

„Înțeleptul se formează singur, prostul trăiește doar ca să moară”

- Frank Herrbert

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuval@yahoo.com ;

web site: <http://climate.literare.ro>